

2.5.7 IZVEŠTAJ O ULAGAMA I NADLEŽNOSTIMA U TRANSFERU ZNANJA, ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA NA UNIVERZITETIMA

Akronim projekta:	WBCInno
Pun naziv projekta:	Modernizacija univerziteta Zapadnog Balkana kroz jačanje struktura i usluga za transfer znanja, istraživanje i inovacije
Broj projekta:	530213-TEMPUS-1-2012-1-RS-TEMPUS-JPHES
Program:	TEMPUS
Koordinator:	UKG – Univerzitet u Kragujevcu
Početak projekta:	Oktobar, 2012
Trajanje projekta:	36 meseci

Apstrakt	U dokumentu je prikazan finalni izveštaj o ulogama i nadležnostima koje imaju svi akteri na univerzitetima koji se bave transferom znanja, istraživanjem i inovacijama. Izveštaj se odnosi na univerzitete iz zemalja Zapadnog Balkana, koji učestvuju u WBCInno projektu.
----------	--

KONTROLNI LIST DOKUMENTA

Naslov:	IZVEŠTAJ O ULOGAMA I NADLEŽNOSTIMA U TRANSFERU ZNANJA, ISTRAŽIVANJU I INOVACIJAMA NA UNIVERZITETIMA
Radni paket:	WP2 – Jačanje postojećih univerzitetskih struktura i osnivanje pet Kancelarija za poslovnu podršku u skladu sa fokusom i prioritetima koji su definisani u Univerzitetskoj inovacionoj platformi
Datum poslednje verzije:	15/10/2015
Status:	Radna verzija
Verzija dokumenta:	v.02
Naziv dokumenta:	Final version of the report on roles and responsibilities
Broj strana:	57
Nivo diseminacije:	Lokalni/Regionalni nivo

VERZIJE I LISTA IZMENA

Verzija	Datum	Opis	Partneri uključeni na izradi dokumenta
v.01	07/04/2014	Forma dokumenta	Tatjana Pešić-Brđanin, Petar Marić - UBL
v.02	30/04/2014	Prva verzija sadržaja za UBL	Tatjana Pešić-Brđanin, Petar Marić - UBL
v.03	25/05/2015	Prva verzija sadržaja za UNS	Prof. dr Goran Stojanović Milan Radovanović Sanja Kojić
v.04.	15/06/2015	Prva verzija sadržaja za UNZE	Prof.dr Darko Petković Prof.dr Malik Čabaravdić
v.05	30.6.2015.	Treća verzija sadržaja za UKG	Dodatni sadržaj za UKG pripremili: UKG (Vesna Mandić, Jelena Jevtović i Zorica Avramović), tekst unio Petar Marić - UBL
v.06	05.10.2015	Prva verzija sadržaja za UM	Prof. dr Mileta Janjić
v.01	15/10/2015	Forma dokumenta i prva verzija izveštaja	Tatjana Pešić-Brđanin, Petar Marić - UBL
v.02	26/10/2015	Izmene i komentari	UKG (Jelena Jevtović)
v.03	22/01/2016	Izmene	Tatjana Pešić-Brđanin, Petar Marić - UBL

SADRŽAJ

KONTROLNI LIST DOKUMENTA	2
VERZIJE I LISTA IZMENA	2
SADRŽAJ	3
1. Uvod	4
2. PREGLED ORGANIZACIJE ISTRAŽIVANJA NA UNIVERZITETIMA	5
3. PREGLED ULOGA I NADLEŽNOSTI NA UNIVERZITETIMA	7
4. ZAKLJUČAK	9
PRILOG A ORGANIZACIJA ISTRAŽIVANJA, INOVACIJA I TRANSFERA ZNANJA NA UNIVERZITETIMA	10
A.1. UNIVERZITET U KRAGUJEVCU	10
A.2. UNIVERZITET U NOVOM SADU	18
A.3. UNIVERZITET U BANJOJ LUCI	21
A.4. UNIVERZITET U ZENICI	25
A.5. UNIVERZITET CRNE GORE	34
PRILOG B ULOGE I NADLEŽNOSTI NA UNIVERZITETIMA	39
B.1. UNIVERZITET U KRAGUJEVCU	39
B.2. UNIVERZITET U NOVOM SADU	45
B.3. UNIVERZITET U BANJOJ LUCI	47
B.4. UNIVERZITET U ZENICI	50
B.5. UNIVERZITET CRNE GORE	54

1. Uvod

Ovaj dokument je nastao kao rezultat zajedničkog rada svih univerziteta zemalja Zapadnog Balkana, učesnika WBCInno projekta. Realizovan je u okviru radnog paketa 2, kao aktivnost 2.5.7. čiji je izvorni naziv „Final version of the report on roles and responsibilities”. Ova aktivnost, a time i Dokument su nastavak prethodno provedenih aktivnosti:

2.5.5 “Definition of roles and responsibilities of the different groups dealing with training, services, applied research, consulting etc.”,

2.5.6 “Distribution to partners for inputs and comments”.

U drugom poglavlju dat je pregled organizacionih struktura univerziteta. Pregled je izvršen sa fokusom na strukturama koje su na direktni ili indirektni način u vezi sa organizacijom transfera znanja, istraživanja i inovacija na univerzitetima.

U trećem poglavlju dat je pregled uloga i nadležnosti koje odgovorna lica ili tela univerziteta imaju u procesu transfera znanja, istraživanja i inovacija na univerzitetima.

U prilogu ovog dokumenta je sadržaj dokumenta koji opisuje aktivnost 2.5.5 „Definisanje uloga i nadležnosti u transferu znanja, istraživanju i inovacijama na univerzitetima”.

2. Pregled organizacije istraživanja na univerzitetima

U ovom poglavlju je dat pregled organizacije istraživanja na univerzitetima zemalja Zapadnog Balkana, učesnika WBCInno projekta. Prema materijalu koji je dat u prilogu, mogu se definisati osnovne karakteristike organizacionih struktura univerziteta, posebno onih koje se odnose na transfer znanja, istraživanja i inovacije.

Univerzitet u Kragujevcu. Naučnoistraživačka delatnost Univerziteta u Kragujevcu realizuje se na nivou univerziteta i fakulteta koji su u njegovom sastavu. Ukupan broj fakulteta Univerziteta u Kragujevcu je 12, a fakulteti imaju svojstvo pravnog lica. U cilju pružanja podrške osnovnim, razvojnim i tehnološkim istraživanjima, na Univerzitetu u Kragujevcu je formiran veći broj kancelarija, odbora i centara sa jasno definisanom ulogom u odnosnim segmentima njihovog rada. Na nivou Univerziteta u Kragujevcu, ne postoje naučnoistraživački instituti. Fakulteti Univerziteta u Kragujevcu imaju svoje istraživačke jedinice, kao što su centri i laboratorije, a u okviru rada dva fakulteta postoje organizovani i instituti.

Univerzitet u Novom Sadu. Ovaj univerzitet u svom sastavu ima 13 fakulteta sa svojstvom pravnog lica. U okviru Univerziteta u Novom Sadu postoje naučni instituti, centri i laboratorije, kao organizacione jedinice ili strukture kroz koje se obavlja naučnoistraživačka delatnost. U sastavu Univerziteta se nalaze i Poslovno-tehnološki inkubator i Naučno-tehnološki park, kao strukture koje su direktno vezane za transfer znanja, istraživanje i razvoj. Fakulteti Univerziteta u Novom Sadu imaju svoje istraživačke jedinice ili centre, oformljene u cilju podrške transferu znanja, istraživanju i inovacijama.

Univerzitet u Banjoj Luci. Univerzitet je integrisan i u svom sastavu ima 16 fakulteta i jedan institut, koji nemaju svojstvo pravnog lica. U okviru Sektora za naučnoistraživački rad i razvoj formirani su Univerzitetski preduzetnički centar i Kancelarija za istraživanje i razvoj, sa ciljem promovisanja inovativnog razmišljanja, prenosa znanja sa Univerziteta na privredu, te ideja i istraživačkih rezultata baziranih na tehnologiji. Fakulteti, u svojoj strukturi, mogu imati podorganizacione jedinice, kao što su katedre, instituti, centri i laboratorije, sa kojih se pokreće istraživanje.

Univerzitet u Zenici. Univerzitet je integrisan i u svom sastavu ima 9 organizacionih jedinica u stalnom i jednu u pridruženom sastavu. Na nivou Univerziteta postoji jedan naučnoistraživački institut. Fakulteti mogu imati svoje institute ili centre, preko kojih se u najvećoj meri realizuje naučnoistraživački rad. Integrisane katedre na Univerzitetu, kao bazične jedinice strukovnog okupljanja, imaju značajno mesto u sistemu naučnoistraživačkog, inovacijskog i stručnog rada. U sastavu Univerziteta u Zenici je i Centar za inovativnost i preduzetništvo, preko kojeg se ostvaruje saradnja sa poslovnim okruženjem.

Univerzitet Crne Gore. Univerzitet Crne Gore je integrisan i u svom sastavu ima 20 fakulteta i 3 instituta, koji nemaju svojstvo pravnog lica. U sastavu Univerziteta funkcioniše Servisni centar za podršku istraživanjima i razvoju. U sastavu organizacionih jedinica Univerziteta mogu se naći podorganizacione jedinice, kao što su centri i laboratorije, u kojima se obavlja istraživački, naučni ili stručni rad.

Na osnovu pregleda organizacionih struktura univerziteta zemalja Zapadnog Balkana, učesnika WBCInno projekta, može se zaključiti da su tri univerziteta integrisana (Univerzitet u Banjoj Luci, Univerzitet u Zenici i Univerzitet Crne Gore), da su na univerzitetima formirani instituti (osim na Univerzitetu u Kragujevcu), da fakulteti svih pet univerziteta u svom sastavu

imaju ili mogu imati organizovane strukture kao što su instituti, katedre, centri ili laboratorije u kojima se realizuje naučnoistraživački rad. U okviru svih pet univerziteta postoji bar jedna organizovana struktura koja se bavi poslovima transfera znanja i inovacijama. Na univerzitetima mogu postojati i inkubatori, a jedino Univerzitet u Novom Sadu ima naučno-tehnološki park.

3. Pregled uloga i nadležnosti na univerzitetima

U ovom delu biće dat pregled uloga i nadležnosti koje na univerzitetima imaju odgovarajuća tela ili pojedinci u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja.

3.1. Uloga i nadležnosti univerzitetskih tela

U zavisnosti od toga da li su univerziteti integrisani, organi rukovođenja univerziteta su rektor, najčešće kao organ poslovođenja, savet univerziteta ili upravni odbor, najčešće kao organ upravljanja, i senat univerziteta, najčešće kao stručni organ univerziteta.

Rektor univerziteta, kao organ rukovođenja, obavlja poslove definisane zakonom, odnosno statutom. Njegova uloga i nadležnosti u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja nisu eksplicitno definisane na ovih pet univerziteta.

Upravni odbor ili Savet univerziteta su organi upravljanja univerzitetom. Univerziteti koji nisu integrisani, Univerzitet u Novom Sadu i Univerzitet u Kragujevcu, imaju Savet Univerziteta, dok integrisani univerziteti (Univerzitet u Banjoj Luci, Univerzitet u Zenici i Univerzitet Crne Gore) imaju Upravni odbor Univerziteta. Članove ovih tela čine predstavnici akademskog i neakademskog osoblja, osnivača i studenata.

Senat univerziteta je najviši stručni organ svih pet univerziteta zemalja Zapadnog Balkana, učesnika WBCInno projekta. Senat univerziteta odlučuje o pitanjima nastavne, naučne i stručne delatnosti univerziteta. Senati univerziteta mogu formirati odgovarajuća tela, veća, komisije ili odbore za obavljanje poslova iz odgovarajućeg domena, ili iz odgovarajućih naučnih oblasti, kao stručna savetodavna tela.

3.2. Uloga i nadležnosti rukovodilaca u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Rukovodioci u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja na univerzitetima su prorektori, direktori instituta, dekani i prodekan, a na pojedinim univerzitetima i direktori ili rukovodioci ordredjenih centara. Za organizaciju i rukovođenje delatnostima koji se odnose na istraživanja, inovacije i transfer znanja na univerzitetima je zadužen prorektor za naučnoistraživački rad, sem na Univerzitetu u Novom Sadu, gde je odgovoran prorektor za nauku i međunarodnu saradnju. Odgovorni prorektori predlažu mere i strategije za jačanje kapaciteta za istraživanje i razvoj na univerzitetima, građenje infrastrukture za saradnju između univerziteta i preduzeća, te transfere znanja i tehnologija ka privrednom okruženju.

Dekan, kao organ rukovođenja fakultetom ili akademijom, ima nadležnosti koje su definisane zakonom i statutima univerziteta i/ili fakulteta. Njegove nadležnosti u oblasti istraživanja podrazumevaju organizaciju nastavnonaučnog i naučnoistraživačkog rada na fakultetu, te predlaganje mera za njihovo poboljšanje. Prodekan za naučnoistraživački rad (na nekim fakultetima i/ili za međunarodnu saradnju) pomaže dekane u realizaciji programa naučnoistraživačkog rada fakulteta, međunarodne saradnje i drugih poslova univerziteta i fakulteta, te priprema i učestvuje u realizaciji naučnoistraživačkog rada i međunarodne saradnje.

Direktori instituta koji su organizovani na nivou univerziteta imaju uloge i nadležnosti u naučnoistraživačkom radu slične onima koje su definisane za dekane fakulteta. U realizaciji im pomažu zamenici. Na univerzitetima postoje centri, organizovani na nivou univerziteta ili na nivou fakulteta. U najvećem broju ovakvih centara nema stalno zaposlenih, već se najveći broj aktivnosti odvija na bazi projektnog pristupa. Određen broj centara organizovanih na

nivou univerziteta ima rukovodioca ili direktora (na primer Univerzitetski preduzetnički centar Univerziteta u Banjoj Luci ili Centar za inovativnost i preduzetništvo Univerziteta u Zenici). Njihove nadležnosti su definisane poslovima centra.

3.3. Uloga i odgovornosti zaposlenih u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Zaposleni na univerzitetu koji su uključeni u oblast istraživanja su lica koja imaju akademska ili naučna zvanja, i to je zajednička karakteristika svih pet univerziteta. Na pojedinim univerzitetima definisane su obaveze i odgovornosti administrativnog osoblja koje učestvuje u poslovima vezanim za istraživanje, inovatorstvo i transfer tehnologija (Univerzitet u Banjoj Luci). Nastavnici i naučnici imaju obavezu predlaganja i učestvovanja u naučnoistraživačkim i razvojnim projektima, te stalnog stručnog i naučnog usavršavanja. Saradnici i lica koja su zaposlena kao istraživači imaju obavezu ostvarivanja programa stručnog obrazovanja i usavršavanja.

4. Zaključak

Na osnovu svega navedenog u ovom dokumentu, uključujući i priloge, može se zaključiti da su uloge, nadležnosti i odgovornosti tela i rukovodilaca u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja u većoj meri definisani postojećim zakonima i podzakonskim aktima samo u oblasti istraživanja, dok su uloge i nadležnosti (a dobrim delom i odgovarajuća regulativa) tela i pojedinaca u oblasti inovatorstva i transfera tehnologija samo sporadično definisane.

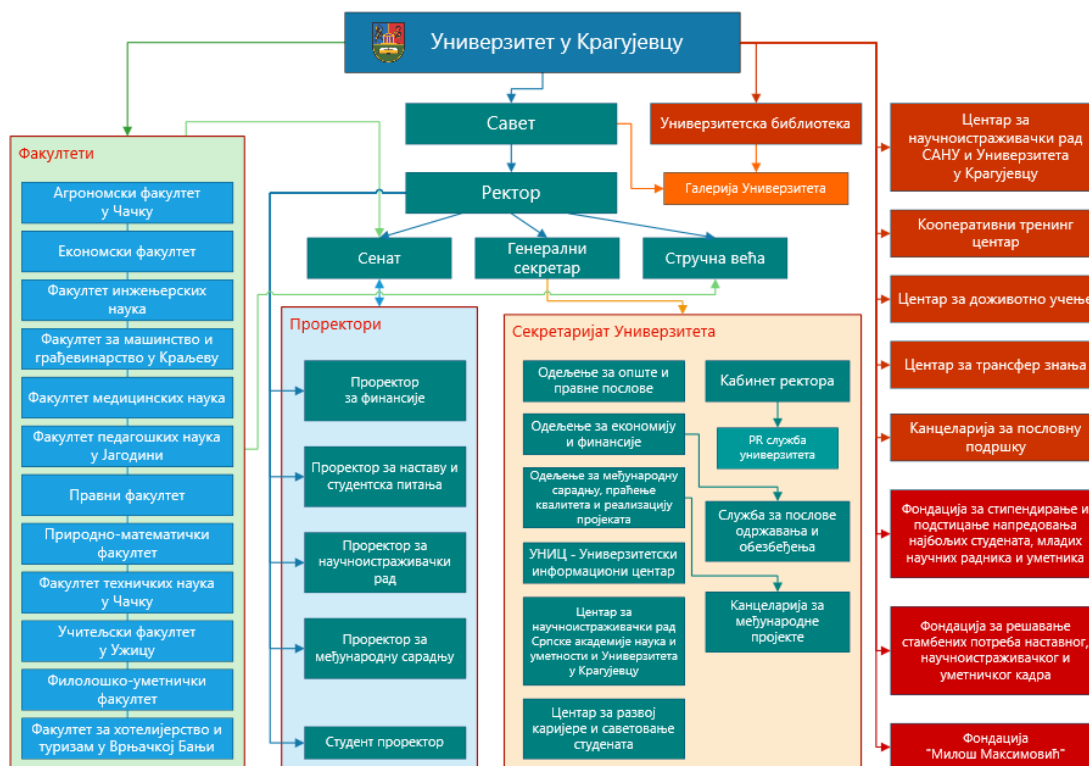
Ako se ima u vidu da je još uvek veoma aktuelna transformacija univerziteta zemalja Zapadnog Balkana, čije su dve bitne odrednice, takozvana integracija univerziteta i transformacija univerziteta od predavačkog ka preduzetničkom, poželjno je imati konkretne pokazatelje kako je to do sada normativno regulisano dokumentima univerziteta. Na osnovu usaglašene i paralelne prezentacije različitih modela lakše je doći do usaglašenog stava o njihovim jačim i slabijim stranama, te tako inicirati dalja poboljšanja u regulisanju uloga i nadležnosti.

PRILOG A

ORGANIZACIJA ISTRAŽIVANJA, INOVACIJA I TRANSFERA ZNANJA NA UNIVERZITETIMA

A.1. UNIVERZITET U KRAGUJEVCU

A.1.1. Organizaciona struktura univerziteta

A.1.2. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja

Delatnost Univerziteta u Kragujevcu zasniva se na jedinstvu obrazovnog i naučnoistraživačkog odnosno umetničko-istraživačkog rada. Univerzitet u Kragujevcu ima za cilj stalno unapređenje kvaliteta nastave i usavršavanje naučnoistraživačkog i umetničko-istraživačkog rada na Univerzitetu.

Naučno-istraživačka i umetničko-istraživačka delatnost na Univerzitetu realizuje se na nivou Univerziteta i fakulteta u sastavu Univerziteta, a ostvaruju se kroz fundamentalna, osnovna, integralna i interdisciplinarna, razvojna istraživanja i istraživanja iz programa tehnološkog razvoja u oblasti prirodno-matematičkih, tehničko-tehnoloških, društveno-humanističkih i medicinskih nauka. U naučno-istraživačkom i umetničko-istraživačkom radu na Univerzitetu učestvuju nastavno i naučno osoblje Univerziteta u cilju razvoja i popularizacije nauke, umetnosti i stvaralaštva, unapređivanja delatnosti visokog obrazovanja, odnosno unapređenja kvaliteta nastave, usavršavanja naučnog podmlatka, uvođenja studenata u naučno-istraživački i umetničko-istraživački rad.

Sledeći Bolonjske principe u visokom obrazovanju, Univerzitet u Kragujevcu organizuje trening-seminare i promotivne aktivnosti u cilju unapređivanja i usklađivanja obrazovnog procesa sa evropskim visokoobrazovnim standardima. Univerzitet u Kragujevcu neguje saradnju i sa vladama stranih država, nevladinim organizacijama i drugim

organizacijama koje pružaju podršku Univerzitetu u obezbeđivanju sredstava za stipendiranje studenata, mobilnost profesora, nabavku materijalnih sredstava za unapređivanje visokoškolske nastave, kao i sredstava za naučna istraživanja i razvoj obrazovnog procesa. U tom smislu, fakulteti u sastavu Univerziteta u Kragujevcu angažovani su kao koordinatori ili kao partneri na 132 projekata koje finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije. Od tog broja, fakulteti su koordinatori na ukupno 27, a partneri na ukupno 65 nacionalnih projekata.

Na međunarodnim projektima, fakulteti su angažovani kao partneri ili kao koordinatori na ukupno 16 projekata. Ukupan broj nastavnika i saradnika koji učestvuju na nacionalnim projektima je 521, dok je 44 angažovano na međunarodnim.

Na fakultetima Univerziteta u Kragujevcu za period 2011–2014. godine realizovalo se 27 projekata iz programa Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj, i to:

- 14 projekata iz Programa osnovnih istraživanja,
- 10 projekata iz Programa tehnološkog razvoja i
- 3 projekata iz Programa integralnih i interdisciplinarnih istraživanja.

U okviru Univerziteta u Kragujevcu, kao posebne organizacione jedinice, formirani su centri, kancelarije i odbori, pomoću kojih Univerzitet obezbeđuje i omogućava prenos znanja, inovacije i istraživanja.

A.1.3. Organizacione jedinice na Univerzitetu

Na Univerzitetu, u okviru Sekretarijata Univerziteta, kao stručne službe Rektorata, postoje sledeće organizacione jedinice:

- Odeljenje za opšte i pravne poslove;
- Odeljenje za ekonomiju i finansije;
- Odeljenje za međunarodnu saradnju, praćenje kvaliteta i realizaciju projekata;
- UNIC - Univerzitetski informacioni centar;
- Centar za razvoj karijere i savetovanje studenata;
- Centar za naučnoistraživački rad Srpske akademije nauka i umetnosti i Univerziteta u Kragujevcu.

Univerzitet u Kragujevcu osnovao je posebne organizacione celine, u cilju pružanja podrške osnovnim, integralnim i interdisciplinarnim, razvojnim istraživanjima i istraživanjima iz programa tehnološkog razvoja u oblasti prirodno-matematičkih, tehničko-tehnoloških, društveno-humanističkih i medicinskih nauka, i stavio ih na raspolaganje nastavnicima, istraživačima i studentima:

- Kancelarija za međunarodne projekte
- Kancelarija za poslovnu podršku
- Odbor za upravljanje poslovima Kancelarije za međunarodne projekte
- Odbor za preduzetništvo Univerziteta u Kragujevcu.

Takođe, u toku realizacije međunarodnih TEMPUS projekata, Univerzitet u Kragujevcu osnovao je centre, bez statusa pravnog lica, u cilju pomoći nastavnicima, istraživačima i saradnicima za njihova istraživanja, kao i radi pružanja usluga trećim licima, posebno privrednim subjektima:

- Kooperativni trening centar
- Centar za doživotno učenje
- Centar za transfer znanja

Organizacione jedinice i centri Univerziteta u Kragujevcu razvijaju sisteme za efikasnu primenu naučnoistraživačkih i umetničkih rezultata Univerziteta u Kragujevcu u cilju razvoja privrede i društva, podstiču različite oblike transfera znanja između Univerziteta u Kragujevcu i privrede; pružaju različite oblike podrške nastavnicima, istraživačima i studentima, itd.

A.1.3.1. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja na fakultetima

Univerzitet u Kragujevcu u svom sastavu ima 12 fakulteta koji imaju svojstvo pravnog lica i Univerzitetsku biblioteku. Fakulteti Univerziteta u Kragujevcu, kroz svoje istraživačke jedinice, doprinose sveukupnom podizanju kvaliteta istraživanja, inovacija i transfera znanja.

U okviru Fakulteta inženjerskih nauka u Kragujevcu postoje sledeće istraživačke jedinice:

- **Laboratorije:** WEB Lab, Laboratorija za termodinamiku i termotehniku, CAD Laboratorija, Laboratorija za kompozitne materijale i inženjerski softver, Laboratorija za automatiku, hidrauliku, elektrotehniku i robotiku, Laboratorija za energetiku i procesnu tehniku, Laboratorija za mašinske konstrukcije i mehanizaciju, Laboratorija za obradu deformisanjem i mašinske materijale, Laboratorija za obradu metala i tribologiju, Laboratorija za motore SUS i pogonske materijale, Laboratorija za motorna vozila.
- **Centri:** Centar za informacione tehnologije, Centar za kompozitne i nove materijale, Centar za materijale i zavarivanje, Regionalni centar za permanentno obrazovanje, Centar za ispitivanje vozila za prevoz opasnih materija i dijagnostiku, Centar za bioinženjering, Centar za virtuelnu proizvodnju, Inovacioni centar za informacione tehnologije, Centar za reciklažu dotrajale PC opreme, Regionalni EVRO - centar za energetske efikasnost, Centar za integrisan razvoj proizvoda i procesa i inteligentne sisteme, Centar za revitalizaciju industrijskih sistema, Centar za primenjenu automatiku, Centar za grejanje, klimatizaciju i solarnu energiju, Centar za racionalno gazdovanje energijom, Centar za ispitivanje i proračun mašinskih elemenata i mašinskih sistema, Centar za ispitivanje mehaničkih prenosnika, Centar za kvalitet, Centar za tribologiju, Centar za kompjuterom integrisano poslovanje, Centar za bezbednost saobraćaja, Centar za terotehnologiju, Centar za tehničku ispravnost vozila.

U okviru Fakulteta za mašinstvo i građevinarstvo u Kraljevu postoje sledeće istraživačke jedinice:

- U okviru NIR jedinice nalaze se centri sa laboratorijama: Centar za građevinsku i transportnu mehanizaciju, Centar za železnička vozila, Centar za proizvodne tehnologije i sisteme, Centar za ispitivanje i spajanje materijala, Centar za toplotnu tehniku i zaštitu životne sredine, Centar za automatsko upravljanje i fluidnu tehniku, Laboratorija 3D Impuls, Regionalni centar za energetske efikasnost Kraljevo, Inovacioni centar.

U okviru Fakulteta tehničkih nauka u Čačku postoje sledeće istraživačke jedinice:

- Laboratorija E-Lab, Laboratorija za informacione tehnologije, Laboratorija za savremene materijale, Laboratorija za računarsku tehniku, Laboratorija za električne mašine, Laboratorija za elektromotorne pogone i regulacije, Laboratorija za elektroniku, Laboratorija za elektrotehniku, Laboratorija za električna merenja, Laboratorija za obnovljive izvore energije, Laboratorija za elektrotermiju, Laboratorija za električne instalacije, Laboratorija za tehnologije materijala, Laboratorija za tehnološke postupke, Laboratorija za fiziku, Laboratorija za mehatroniku.

U okviru Prirodno-matematičkog fakulteta u Kragujevcu postoje sledeće istraživačke jedinice:

- Institut za biologiju i ekologiju - Sastavni delovi Instituta za biologiju i ekologiju su organizacione celine: Akvarijum, Botanička bašta, Centar za pretklinička ispitivanja aktivnih supstanci, Centar za radijacionu i hemijsku mutagenezu i antioksidacionu zaštitu.
- Institut za fiziku: Laboratorija za fizičku mehaniku i molekularnu fiziku, Laboratorija za elektromagnetizam i optiku, Laboratorija za atomsku i nuklearnu fiziku, Laboratorija za elektroniku, Laboratorija za opšti kurs fizike, Računarska laboratorija, Laboratorija za nastavna sredstva, Astronomska opservatorija, Laboratorija za radijacionu fiziku - istraživačka grupa za radijacionu fiziku, Laboratorija za razvoj softvera.
- Institut za hemiju: Katedra za neorgansku hemiju, Katedra za organsku hemiju, Katedra za analitičku hemiju, Katedra za biohemiju.

U okviru Fakulteta medicinskih nauka u Kragujevcu postoje sledeće istraživačke jedinice:

- Centar za molekulska istraživanja, Centar za morfološka istraživanja, Centar za funkcionalna istraživanja, Centar za klinička i epidemiološka istraživanja.

U okviru Pravnog fakulteta u Kragujevcu postoje sledeće istraživačke jedinice:

- Centar za pravo Evropske unije, Centar za sportsko pravo, Centar za porodično pravo, Centar za radno i socijalno pravo, Centar za javnu upravu, Centar za pravo transfera tehnologija, Centar za krivično pravo, Centar za međunarodno pravo i međunarodne odnose, Centar za finansijska i makroekonomska istraživanja, Centar za uporedno ustavno pravo, Centar za liderstvo, Centar za bezbednost, Centar za međunarodno privatno i uporedno.
- Takođe, na fakultetu postoji i Institut za pravne i društvene nauke.

U okviru Ekonomskog fakulteta u Kragujevcu postoje sledeće istraživačke jedinice:

- Centar za ekonomska istraživanja,
- Centar za doživotno učenje i mobilnost.

U okviru Agronomskog fakulteta u Čačku postoje sledeće istraživačke jedinice:

- Hemijska laboratorija I: Laboratorija za hemiju i hemijske tehnologije, Laboratorija za instrumentalne analize, Laboratorija za semenarstvo, Laboratorija za mikrobiologiju, Laboratorija za biologiju, Laboratorija za pedologiju, Laboratorija za melioracije i fluide, Laboratorija za anatomiju domaćih životinja, Laboratorija za mehanizaciju, Laboratorija za zaštitu biljaka, Laboratorija za hemijske tehnologije i kontrolu kvaliteta, Informatička laboratorija.

S obzirom na činjenicu da su fakulteti u sastavu Univerziteta u Kragujevcu samostalna pravna lica, funkcionisanje organizacionih jedinica propisano je opštim aktima fakulteta.

A.1.3.2. Aktivnosti i organizacija instituta

Univerzitet u Kragujevcu u svom sastavu, kao organizacione jedinice, ne sadrži institute. Međutim u okviru fakulteta Univerziteta postoje sledeći instituti:

Prirodno-matematički fakultet u Kragujevcu

- Institut za biologiju i ekologiju,
- Institut za matematiku i informatiku,
- Institut za fiziku,
- Institut za hemiju.

Pravni fakultet u Kragujevcu

- Institut za pravne i društvene nauke

A.1.3.3. Aktivnosti i organizacija laboratorija, centara, kancelarija i drugih jedinica za podršku istraživanjima, inovacijama i transferu znanja

Univerzitet u Kragujevcu je u skladu sa opštim aktima, formirao i definisao način rada svojih organizacionih jedinica:

Centar za naučnoistraživački rad SANU i Univerziteta u Kragujevcu

DELATNOST - Nauka, istraživanje i inovacije

Centar za naučnoistraživački rad, čiji su osnivači Srpska akademija nauka i umetnosti i Univerzitet u Kragujevcu, osnovan je 21. maja 1991. godine sa ciljem podsticanja i razvoja naučno-obrazovne i kulturne delatnosti šireg područja koje gravitira Univerzitetu.

Centar za naučnoistraživački rad nema svojstvo pravnog lica, već ima status organizacione jedinice Sekretarijata Univerziteta. Osnovne delatnosti Centra realizuju se kroz rad na naučnoistraživačkim projektima (naročito istraživanja u naukama koje se ne proučavaju na Univerzitetu u Kragujevcu, kao i multidisciplinarna istraživanja), organizovanje naučnih skupova, tribina, predavanja, izložbi, promocija i drugih naučnih i kulturnih manifestacija. Naročito značajan segment rada Centra je izdavačka delatnost. Centar objavljuje naučne i stručne monografije, zbornike i druge vrste publikacija koje su od značaja za razvoj nauke, kulture i umetnosti.

Centar za razvoj karijere i savetovanje studenata

Univerzitetski Centar za razvoj karijere i savetovanje studenata je formiran kao organizaciona jedinica Sekretarijata Univerziteta u Kragujevcu 2007. godine zahvaljujući inicijativi Fondacije Prestolonaslednika Aleksandra za kulturu i obrazovanje, koju je podržao Univerzitet u Kragujevcu. Centar je osnovan sa ciljem da pomogne studentima da se što bolje pripreme za izlazak na tržište rada nakon diplomiranja, da ih poveže sa poslovnom zajednicom i da im pruži podršku u sticanju onih znanja i veština koje su danas na tržištu rada neophodne. Rad Centra je usmeren na razvijanje studentskih servisa koji kroz različite programe obezbeđuju podršku studentima i diplomcima Univerziteta u Kragujevcu u razvoju karijere i pomaže im da se po završetku studija što bolje predstave u poslovnom svetu.

Kooperativni trening centar

Kooperativni trening centar Kragujevac je jedan iz mreže CTC centara osnovanih u regionu zapadnog Balkana, u okviru Tempus projekta WBC-VMnet, osnovan 10. juna 2010 kao organizaciona jedinica bez statusa pravnog lica Univerziteta u Kragujevcu. Sagledavajući značaj i potrebu saradnje Univerziteta sa preduzećima, osnovni strateški cilj centra je da koordinira i poboljša saradnju, da omogući transfer znanja i tehnologija, da studentima i diplomiranim pruži mogućnost sticanja praktičnog znanja. Misija centra je da razvije efikasne i efektivne mehanizme za saradnju između univerziteta i preduzeća, kroz

realizaciju projekata, stručnih treninga za preduzeća i nezaposlene, programe industrijskih stipendija (IndustrialFellowship Programme)i prakse (PracticalPlacement Programme). Centar koordinira mrežu CTC centara u WBC regionu (Kragujevac, Banja Luka, Podgorica, Rijeka), VMnet mrežu sa preko 1400 članova, kao i BRPM mrežu 74 istraživača iz 20 zemalja.

Centar za doživotno učenje

Centar za doživotno učenje Univerziteta u Kragujevcu osnovan je 17. juna 2010. godine u okviru TEMPUS projekta "Development of Lifelong Learning Framework in Serbia" čiji je nosilac Univerzitet u Kragujevcu. Centar za doživotno učenje radi na stvaranju organizacionih i institucionalnih uslova za uključivanje Univerziteta u Kragujevcu u oblast doživotnog učenja (Lifelong Learning), kao i na umrežavanju Centra sa ostalim univerzitetskim centrima za doživotno učenje u Srbiji. Budući da učenje tokom čitavog života predstavlja jedan od prioriteta u društvu znanja i u ekonomiji zasnovanoj na znanju, potrebno je otvoriti obrazovanje prema najširoj populaciji kako bi se što bolje odgovorilo na izazove koji nastaju u procesu globalizacije. Između ostalog, Centar ima zadatak da ostvari partnerstvo između svih relevantnih stejkholdera: države i njenih organa, preduzeća, lokalnih zajednica, obrazovnih institucija. Organizovanjem okruglih stolova, konferencija i sličnih manifestacija, Centar za doživotno učenje Univerziteta u Kragujevcu otvara socijalni dijalog, a istraživanjem potreba poslodavaca za novim znanjima i veštinama na tržištu rada, organizovanjem kurseva, radionica i obuka direktno pokreće pojedince ka stalnom usavršavanju i sticanju novih primenljivih znanja.

Centar za transfer znanja

Centar za transfer znanja osnovan je 6. novembra 2012. godine na Univerzitetu u Kragujevcu, u okviru realizacije TEMPUS projekta KNOWTS "National Platform for knowledgeTriangle in Serbia", broj 158881-RS-JPHES.

Osnovni ciljevi centra su da olakša i koordinira transfer znanja i tehnologija na Univerzitetu u Kragujevcu, analizira i oceni tehničke i komercijalne mogućnosti za inovacije, pruži istraživačima neophodnu pomoć u zaštiti intelektualne svojine za njihove pronalaskе, organizuje obuke u toj oblasti, omogućiti umrežavanje i internacionalizaciju istraživačkih rezultata kroz uspostavljanje baze podataka.

Osnovni ciljevi i zadaci Centra su: unapređenje mogućnosti za efikasnu i efektivnu primenu naučnoistraživačkih rezultata Univerziteta u cilju razvoja privrede i društva, podsticanje transfera znanja između Univerziteta i privrede, podrška plasmanu novih tehnologija i inovacija, povezivanje relevantnih subjekata, uspostavljanje mreža i kolaboracije u cilju intenzivnijeg transfera tehnologija, razvijanje znanja i veština u zaštiti i iskorišćavanju патената i drugih oblika intelektualne svojine u procesu transfera tehnologije, jačanje svesti o intelektualnoj svojini i uvećanje kapaciteta transfera tehnologije na Univerzitetu, pružanje opštih informacija o intelektualnoj svojini, ekspertiza i podrška u izradi tehnoloških i ekonomskih studija izvodljivosti, kao i procena vrednosti i ukupnih potencijala u korišćenju патената, pomoć u stvaranju novih inovacionih centara, inkubatora i poslovno-tehnoloških parkova koje osniva Univerzitet i fakulteti u sastavu Univerziteta.

Kancelarija za međunarodne projekte

U okviru Univerziteta u Kragujevcu, kao posebna organizaciona celina Sekretarijata, 18. juna 2010. godine osnovana je Kancelarija za međunarodne projekte, koja je zvanično otpočela sa radom 11. oktobra 2010. godine. Osnovni cilj Kancelarije jeste podizanje nivoa kvaliteta naučnoistraživačke delatnosti Univerziteta i stepena angažovanosti ukupnog

potencijala za realizaciju projekata na Univerzitetu kroz redovno obaveštavanje fakulteta Univerziteta o otvorenim konkursima za prijavu aplikacija, organizaciju Info dana posvećenih otvorenim pozivima i novim mogućnostima za apliciranje za sredstva iz HORIZONT2020, ERAZMUS+, IPA i drugih programa, organizaciju obuka posvećenih traženju partnera, pisanju i predaji projektnih aplikacija, pružanje adekvatne pomoći u izradi projektnih aplikacija, vođenje evidencije o projektima koji se realizuju na Univerzitetu, pružanje administrativne i tehničke pomoći pri realizaciji projekata Univerziteta, pružanje stručne pomoći u izradi dokumenata koja prate realizaciju projekata, uspostavljanje i razvoj saradnje sa visokoobrazovnim institucijama u svetu i međunarodnim univerzitetskim mrežama i asocijacijama.

Kancelarija za poslovnu podršku

Kancelarija za poslovnu podršku Univerziteta u Kragujevcu osnovana je u okviru TEMPUS projekta WBCInno, po odluci Saveta univerziteta od 29. aprila 2014. godine, sa ciljem da se istraživački i inovativni potencijal univerziteta učine dostupnim poslovnom okruženju i da se podrži razvoj ideja istraživača i studenata.

Ciljevi Kancelarije: obezbediti jedinstveni pristup univerzitetskom znanju i resursima koji se nude poslovnim okruženju; razviti i održavati Platformu za upravljanje inovacijama; prikupiti, predstaviti i promovisati univerzitetske istraživačke i inovacione resurse na on-line web katalogu; podstaći studente na kreativno razmišljanje i razvoj ideja; obezbediti logističku podršku u razvoju poslovnih inkubatora i naučno-tehnoloških parkova u regionu Zapadnog Balkana; pripremiti specifične izveštaje i statističke podatke za donosioce odluka u menadžment strukturi univerziteta.

Odeljenje za međunarodnu saradnju

Aktivnosti Odeljenja za međunarodnu saradnju Sekretarijata Univerziteta u Kragujevcu su usmerene na uspostavljanje i razvijanje saradnje sa drugim univerzitetima i međunarodnim organizacijama u zemlji i svetu i jačanju internacionalizacije u cilju unapređivanja kvaliteta i kompetencija Univerziteta u obrazovnom i istraživačkom radu.

Odeljenje za međunarodnu saradnju pruža stratešku podršku rukovodstvu Univerziteta u cilju razvijanja i unapređivanja strategije internacionalizacije. Istovremeno Odeljenje obavlja operativne i administrativne aktivnosti – pruža informacije u pogledu mogućnosti za međunarodnu saradnju, koordinira i realizuje međunarodne programe u oblasti mobilnosti i obrazovanja, pruža podršku fakultetima u administrativnom upravljanju projektima, organizuje info dane i radionice, međunarodne konferencije i sastanke, posete delegacija stranih univerziteta i ambasada, kao i druge aktivnosti usmerene na promovisanje vrednosti međunarodne saradnje među studentima, nastavnicima i saradnicima Univerziteta u Kragujevcu.

Odbor za upravljanje poslovima Kancelarije za međunarodne projekte

Cilj obrazovanja Odbora za upravljanje poslovima Kancelarije za međunarodne projekte je podizanje nivoa kvaliteta naučnoistraživačke delatnosti Univerziteta i stepena angažovanosti ukupnog potencijala za realizaciju projekata na Univerzitetu, stvaranje uslova za uvođenje novih i unapređenje postojećih studijskih programa, osavremenjavanje i unapređivanje nastave, naučnoistraživačkog rada i postojećih nastavnih sredstava i računarske opreme kroz učešće i realizaciju projekata, čime se stvaraju uslovi za upoznavanje sa novim tehnologijama i podiže nivo obučenosti nastavnika, saradnika i studenata Univerziteta u Kragujevcu.

Zadatak Odbora je podizanje nivoa kvaliteta, praćenje efikasnosti realizacije projekata, obuka i koordinacija nastavnika Univerziteta u pripremi aplikacije za određeni projekat, obaveštavanje fakulteta Univerziteta o otvorenim konkursima za prijavu aplikacija i pružanje stručne pomoći u izradi dokumenata koji prate realizaciju projekta, vođenje evidencije o projektima koji se realizuju na Univerzitetu, pružanje pomoći fakultetima u sastavu Univerziteta u pronalaženju partnera na projektu, kao i izbor, obuka i koordinacija rada lica angažovanih u Kancelariji za međunarodne projekte.

Odbor za preduzetništvo Univerziteta u Kragujevcu

Odbor za preduzetništvo Univerziteta u Kragujevcu obrazovan je u cilju stvaranja povoljnog tržišnog ambijenta i podsticanja investicionih ulaganja, kroz razvoj i saradnju nauke i privrede realizacijom međunarodnih projekata i projekata republičkog i regionalnog karaktera, stvaranjem baze ljudskih resursa obrazovanjem kadrova odgovarajućih profila i njihovog usavršavanja kroz sistem prakse, komercijalizacijom rezultata naučnog, istraživačkog i umetničkog rada, u skladu sa zakonom, kao i podizanjem privrednog i ukupnog potencijala područja Kragujevca i Šumadije.

A.2. UNIVERZITET U NOVOM SADU

Univerzitet u Novom Sadu je jedini državni i najstariji univerzitet na teritoriji AP Vojvodine. Osnovan je Zakonom o osnivanju Univerziteta koji je donela Narodna skupština Narodne Republike Srbije 28. juna 1960. godine, a Zakonom o visokom obrazovanju (2005) osnivačka prava preneti su na Autonomnu Pokrajinu Vojvodinu, u okviru poverenih poslova koje obavlja APV.

Delatnost, organizacija i upravljanje, kao i način finansiranja Univerziteta uređeni su Statutom Univerziteta u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju. Univerzitet i fakulteti u njegovom sastavu imaju obrazovnu i naučnu autonomiju.

A.2.1. Organizaciona struktura univerziteta

Rektor je poslovni organ Univerziteta. Rektor u radu pomažu tri prorektora i Generalni sekretar Univerziteta.

Savet Univerziteta je organ upravljanja Univerziteta. Čine ga predstavnici fakulteta u sastavu Univerziteta i predstavnici studentskog parlamenta i osnivača.

Senat je najviši stručni organ Univerziteta kojim predsedava rektor. Senat čine rektor, prorektori, dekani fakulteta, koordinator ACIMSI-a, predsednik Odbora za obezbeđenje kvaliteta i predsednici stručnih veća. Pri odlučivanju o pitanjima koja se odnose na osiguranje kvaliteta nastave, reformu studijskih programa, analizu efikasnosti studiranja i utvrđivanje broja ESPB bodova, u radu Senata učestvuju i predstavnici studenata koje bira Studentski parlament Univerziteta.

Savet i Senat Univerziteta imenuju stalne odbore za posebna pitanja iz svoje nadležnosti, kao svoja pomoćna, stručna i savetodavna tela.

Pomoćni organi Saveta:

1. Odbor za strateški razvoj;
2. Odbor za održavanje i razvoj kampusa;
3. Odbor za statutarna pitanja;
4. Odbor za finansije;
5. Odbor za praćenje i unapređivanje preduzetničkih aktivnosti i
6. Odbor za kapitalne investicije.

Pomoćni organi Senata:

1. Odbor za usklađivanje standarda u nastavnoj delatnosti i razvoj sistema ESPB bodova;
2. Odbor za integrisani istraživački rad i međunarodnu saradnju;
3. Odbor za obezbeđenje kvaliteta i internu evaluaciju;
4. Odbor za ostvarivanje ravnopravnosti u nastavnom procesu;
5. Odbor za etička pitanja i
6. Stručna veća po oblastima nauka.

Ostvarivanje i zaštita prava i interesa studenata ostvaruje se kroz rad Studentskog parlamenta Univerziteta u Novom Sadu.

A.2.2. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja

Statutom Univerziteta u Novom Sadu definisane su načini osnivanja, funkcionisanja kao svi ostali segmenti struktura koje se vezane za transfer znanja, istraživanje i razvoj, kao što su:

- Razvojno-proizvodni centar,
- Istraživačko-razvojni centar,
- Inovacioni centar,
- Poslovno-tehnološki inkubator,
- Naučno-tehnološki park.

A.2.3. Organizacione jedinice na Univerzitetu

Vrste organizacija u sastavu Univerziteta

U sastavu Univerziteta su:

1. fakulteti sa statusom pravnog lica;
2. fakulteti bez statusa pravnog lica;
3. asocijacija univerzitetskih centara za interdisciplinarne i multidisciplinarne studije – ACIMSI i univerzitetski centri za interdisciplinarne i multidisciplinarne studije;
4. departman, odeljenje i druge visokoškolske jedinice u skladu sa zakonom i statutom;
5. organizacione jedinice koje obavljaju posebne stručne poslove, servise i usluge: Rektorat, Centralna biblioteka, Centar za informacione tehnologije – CIT-UNS, Centar za kvalitet, Centar za elektronsku mikroskopiju, Centar za studentske aktivnosti, Sekretarijat i druge organizacione jedinice;
6. druge organizacije su naučni instituti i druge ustanove koje obavljaju naučnoistraživačku delatnost, privredna društva za obavljanje inovacione delatnosti ili privredna društva za pružanje infrastrukturne podrške inovacionoj delatnosti i drugi centri, radionice i laboratorije.

A.2.3.1. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja na fakultetima

- (1) Fakultet je visokoškolska jedinica Univerziteta. Fakultet koji izvodi najmanje tri akreditovana studijska programa može biti organizovan kao ustanova i imati status pravnog lica.
- (2) Fakultet ostvaruje akademske studijske programe i razvija naučnoistraživački, stručni, odnosno umetničkoistraživački rad u jednoj ili više oblasti.
- (3) Fakultet može ostvarivati i strukovne studijske programe.
- (4) Fakultet uređuje svojim statutom unutrašnju organizaciju i upravljanje, u skladu sa Statutom Univerziteta. Univerzitet daje saglasnost na statut fakulteta.
- (5) Fakulteti koji su osnovani do stupanja na snagu Zakona imaju sva ovlašćenja koja proističu iz statusa pravnog lica, odnosno visokoškolske ustanove, izuzev onih
- (6) ovlašćenja koja su Zakonom poverena Univerzitetu, u skladu sa zakonom i ovim Statutom.

A.2.3.2. Aktivnosti i organizacija instituta

- (1) Naučne ustanove sa svojstvom pravnog lica su instituti koji obavljaju delatnost utvrđenu posebnim zakonom u skladu sa svojim statutom i Statutom Univerziteta.
- (2) Instituti obavljaju naučnoistraživačku delatnost u okviru koje mogu vršiti:
 - osnovna istraživanja, u skladu sa akreditacijom;

- osnovna istraživanja koja su podloga za primenjena i razvojna istraživanja;
 - primenjena istraživanja koja su u funkciji valorizacije rezultata osnovnih istraživanja;
 - primenjena i razvojna istraživanja usmerena ka zadovoljavanju potreba neposrednih korisnika rezultata istraživanja.
- (3) Instituti mogu učestvovati u izvođenju dela nastave u okviru akreditovanih master akademskih i doktorskih studija fakulteta i Univerziteta po odluci nastavno-naučnih veća fakulteta odnosno Senata Univerziteta i to:
- U izradi završnih radova na akreditovanim master studijama uz konsultativnoučesće kadra i raspoložive opreme;
 - U delu studijskih programa doktorskih studija, kroz angažovanje kadra i opreme u izvođenju dela nastave iz pojedinih predmeta/modula i u izradi doktorskih disertacija na akreditovanim studijskim programima koje realizuje Univerzitet i fakulteti.
- (4) Institut uređuje svojim statutom unutrašnju organizaciju i upravljanje u skladu sa zakonom i Statutom Univerziteta. Univerzitet daje saglasnost na statut instituta.
- (5) Instituti ostvaruju sva prava i obaveze koje proističu iz integrativnih funkcija Univerziteta i učestvuju u upravljanju i odlučivanju o pitanjima naučnoistraživačkog rada Univerziteta u skladu sa Statutom Univerziteta.

A.2.3.3. Aktivnosti i organizacija laboratorija, centara, kancelarija i drugih jedinica za podršku istraživanjima, inovacijama i transferu znanja

Statutom Univerziteta u Novom Sadu definisane su načini osnivanja, funkcionisanja kao svi ostali segmenti struktura koje se vezane za transfer znanja, istraživanje i razvoj, kao što su:

- Razvojno-proizvodni centar,
- Istraživačko-razvojni centar,
- Inovacioni centar,
- Poslovno-tehnološki inkubator,
- Naučno-tehnološki park.

Na Univerzitetu u Novom Sadu oformljene su sledeće strukture/servisi, u cilju podrške transfera znanja, istraživanja i inovacija:

1. EEN – Enterprise Europe Network (CIP projekat) – Univerzitet u Novom Sadu, koji finansira Competitiveness and Innovation Framework Programme;
2. Poslovni inkubator Novi Sad – Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu;
3. Takmičenje za najbolju tehnološku inovaciju – Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu, uz podršku Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije;
4. UNESCO Katedra za studije preduzetništva (UCES) - Univerzitet u Novom Sadu;
5. Naučno-tehnološki park Univerziteta u Novom Sadu, deo na Fakultetu tehničkih nauka;
6. Centar za konkurentnost i klastere – Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu;
7. Centar za razvoj u finansijskom sektoru – Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu;
8. Univerzitetski centar za intelektualnu svojinu (IS Centar) – Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu;
9. Brojni projekti realizovani na Univerzitetu u Novom Sadu: IPA (COMPLEXIM, ECORYS, COMP-COMP, MORDIC), TEMPUS (S&T Park, KNOWTS) i drugi.

A.3. Univerzitet u Banjoj Luci

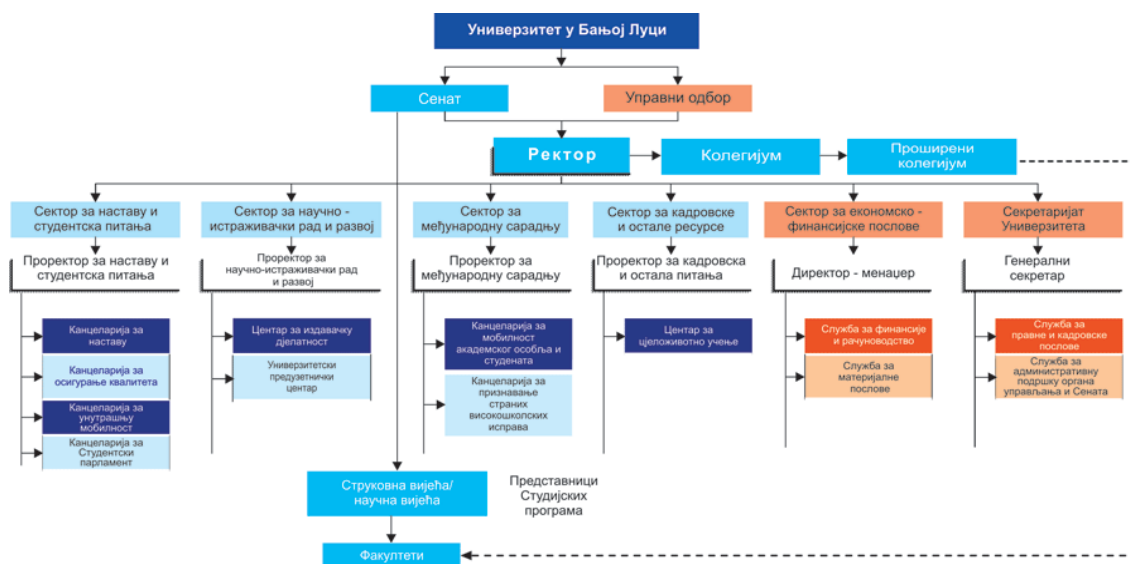
Zakon o visokom obrazovanju u Republici Srpskoj iz 2006. godine je ukinuo status pravnog lica fakultetima u Republici i definisao univerzitete kao pravna lica koja u svom sastavu mogu imati organizacione jedinice, kao što su fakulteti, instituti, centri, itd. Regulativa i procedure kojima su fakulteti uređivali nastavna i naučna pitanja su prestali da važe, a univerziteti su, sa velikim kašnjenjem, ušli u proces donošenja pravila i procedura koji bi bili jedinstveni za sve organizacione jedinice univerziteta.

A.3.1. Organizaciona struktura Univerziteta

Univerzitet u Banjoj Luci je integrisani univerzitet. Integracija visokoškolskih ustanova bila je obavezna po prvom Zakonu o visokom obrazovanju Republike Srpske, koji je donesen 2006. godine. Ovaj je Zakon, između ostalog, razrađen na sljedeća dva glavna principa:

- Integrisani univerzitet i
- Bolonjski proces.

Osnovne elemente organizacione strukture čine rektorat i organizacione jedinice Univerziteta (fakulteti, instituti, centri i druge organizacione jedinice). Hijerarhija te strukture prikazana je na sljedećoj slici.

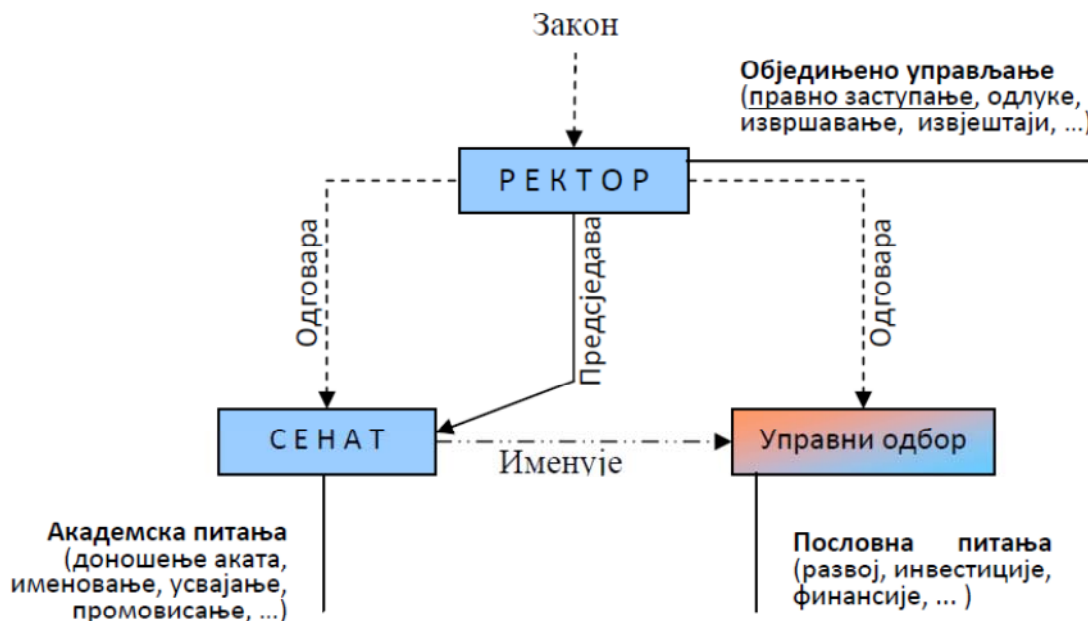

Sl. 2.3.1. Organizaciona struktura Univerziteta u Banjoj Luci

Rukovodstvo Univerziteta je opredijeljeno za model funkcionalne centralizacije. On podrazumijeva veći stepen centralizacije u domenu nastave i administrativno-tehničke podrške, a manji stepen centralizacije u domenu istraživanja.

Tendencija je bila da se manjim stepenom centralizacije u domenu istraživanja ostavidovaljno prostora fakultetima i institutima za kreativan i tržišno usmjereni istraživački rad. Centralizacija u ovom području ide samo u pravcu podsticanja zajedničkih projekata i istraživačkih programa, a izbjegavanje dupliranja laboratorijskih resursa i paralelnog istraživanja.

Upravljačka tijela Univerziteta su Rektor, Senat i Upravni odbor. Odnos između ova tri najviša upravljačka tijela Univerziteta ilustriran je na sljedećoj slici. Rektor pravno predstavlja Univerzitet, odnosno provodi odluke Upravnog odbora i Senata.

Sl. 2.3.2. Међусобни odnos tri upravljačka tijela Univerziteta

A.3.2. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja

Iako je na Univerzitetu tek u povoju formalno uspostavljanje strategije i politike naučnoistraživačkog rada, koja bi dovela do objedinjenog sistemskog prilaza istraživanju, istraživačke aktivnosti su veoma prisutne.

Naučnoistraživački rad se odvija u nekoliko pravaca: učešće u međunarodnim projektima, izvođenje projekata finansiranih od strane Ministarstva nauke i tehnologije Republike Srpske, izvođenje projekata za potrebe preduzeća, kompanija i ustanova, izrada raznih strategija razvoja i investicionih elaborata, usluge ekspertiza, atestiranja i analiza, konsultantske usluge.

U okviru Rektorata Univerziteta u Banjoj Luci, postoji Sektor za naučnoistraživački rad i razvoj Univerziteta, kojim rukovodi prorektor za naučnoistraživački rad i razvoj. U okviru sektora rade Kancelarija prorektora za naučnoistraživački rad i razvoj i Univerzitetski preduzetnički centar. Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Univerziteta u Banjoj Luci (septembar 2014), u Kancelariji prorektora za naučnoistraživački rad je zaposlen viši stručni saradnik za naučnoistraživački rad i razvoj Univerziteta. U Univerzitetskom preduzetničkom centru u stalnom radnom odnosu je Rukovodilac Centra i stručni saradnik – projekt menadžer.

Kancelarija za istraživanje i razvoj omogućava prenos znanja, te naučni ili tehnički „know-how“ sa Univerziteta u Banjoj Luci na privredu putem transfera tehnologija, te ideja i istraživačkih rezultata baziranih na tehnologiji. Iako nije na adekvatan način formalizovano, kroz Kancelariju se uspostavlja veza organizacionih jedinica Univerziteta i rektorata u oblasti

istraživanja i inovacija. U poslednje vrijeme, Kancelarija redovno organizuje sastanke prorektora za naučnoistraživački rad i razvoj i prodekana za naučnoistraživački rad.

Univerzitetski preduzetnički centar-UPC, posvećen je promovisanju inovativnog razmišljanja i razvoju preduzetničkog duha među studenatima. Opšti cilj Centra je da poboljša kapacitete Univerziteta, koji će da doprinesu ekonomskom i socijalnom razvoju zajednice u kojoj posluje, kroz stimulaciju preduzetništva, inovacija i razvoja preduzeća.

Na nivou Univerziteta mogu postojati instituti, kao organizacione jedinice Univerziteta u nivou fakulteta, ili kao podorganizacione jedinice na nivou fakulteta. Na nivou Univerziteta postoji samo jedan institut, i to Institut za genetičke resurse u okviru kojeg se obavljaju dinamične aktivnosti na očuvanju biljnih genetičkih resursa Republike Srpske. Radi unapređenja vlastitog naučnoistraživačkog rada, fakulteti/Akademija mogu u svom sastavu imati naučnoistraživačke institute. Broj takvih instituta, koji su nastali u okviru organizacionih jedinica Univerziteta je trenutno 18.

A.3.3. Organizacione jedinice na Univerzitetu

Organizacione jedinice Univerziteta su fakulteti, akademija umjetnosti i instituti.

Fakultet je organizaciona jedinica koja razvija nastavni i naučnoistraživački rad kao osnov svoje djelatnosti. Akademija umjetnosti je organizaciona jedinica koja razvija nastavni rad, umjetničko stvaralaštvo i naučnoistraživački rad. Fakulteti, akademija i instituti u sastavu Univerziteta su: Akademija umjetnosti, Arhitektonsko-građevinsko-geodetski fakultet, Ekonomski fakultet, Elektrotehnički fakultet, Mašinski fakultet, Medicinski fakultet, Poljoprivredni fakultet, Pravni fakultet, Prirodno-matematički fakultet, Rudarski fakultet, Tehnološki fakultet, Fakultet političkih nauka, Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta, Filološki fakultet, Filozofski fakultet, Šumarski fakultet i Institut za genetičke resurse.

A.3.3.1. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja na fakultetima

Fakulteti su zadržali uglavnom tradicionalnu, predintegracionu strukturu. U svojoj strukturi oni mogu imati podorganizacione jedinice kao što su studijski programi, katedre, instituti, centri, laboratorije i službe. Često se istraživanje pokreće sa katedre, podorganizacione jedinice na nivou fakulteta koja pokriva specifičnu naučnu oblast, ili od strane nastavnika, individualno. Skoro svi nastavnici, samostalno ili u grupama, konkurišu za projekte, ugovaraju investicione i revitalizacione elaborate, izvode ekspertize i slično - odnosno na neki način učestvuju u istraživanju.

A.3.3.2. Aktivnosti i organizacija instituta

Kao organizaciona jedinica, na Univerzitetu postoji samo Institut za genetičke resurse. Svoju djelatnost Institut ostvaruje kroz različite istraživačke programe, i to:

- programe osnovnih, primjenjenih i razvojnih istraživanja u oblasti genetičkih resursa;
- programe podsticanja naučno-istraživačkog rada u funkciji tehnološkog, inovacionog, regionalnog i ukupnog društveno-ekonomskog razvoja;
- programe obezbjeđivanja i održavanja opreme i prostora za naučnoistraživački rad;
- programe međunarodne saradnje;
- program uređivanja naučnih publikacija i održavanja naučnih skupova;

- uključivanje u međunarodne naučne institucije i međunarodne asocijacije sa istim i sličnim programskim ciljevima;
- programe osposobljavanja i usavršavanja kadra za naučnoistraživački rad, kao i podsticanja mladih i obdarenih ljudi za usavršavanje u ovoj oblasti;
- programe nabavke domaće i inostrane naučne literature.

Redovne aktivnosti Instituta za genetičke resurse Univerziteta u Banjoj Luci su Program očuvanja biljnih genetičkih resursa i Zaštićeno područje za upravljanje resursima "Univerzitetski grad".

Institut ima naučno vijeće kao stručni organ i direktora koji rukovodi institutom. U svojoj strukturi, institute mogu imati podorganizacione jedinice kao što su centri, laboratorije i službe.

A.3.3.3. Aktivnosti i organizacija laboratorija, centara, kancelarija i drugih jedinica za podršku istraživanjima, inovacijama i transferu znanja

Na Univerzitetu nije definisan način formiranja i rada laboratorija, centara, kancelarija (osim onih koje su u sastavu Rektorata) i drugih jedinica, te se stoga ne može definisati koje su njihove aktivnosti i kakva je organizacija. U okviru nekih organizacionih jedinica postoje laboratorije i centri, u kojima se odvija naučnoistraživački rad, no one su uglavnom vezane za katedre tih organizacionih jedinica.

A.4. UNIVERZITET U ZENICI

Univerzitet u Zenici (UNZE) formiran je 2000-te godine odlukom Skupštine Zeničko-dobojskog kantona (ZDK) o osnivanju UNZE i izdvajanju postojećih fakulteta iz sastava Univerziteta u Sarajevu. To je bio prirodan slijed razvoja visokog obrazovanja u Zenici čiji fakulteti postoje više od 55 godina. Sadašnje bogate aktivnosti Univerziteta u Zenici u akademskom smislu i I&R djelovanju, djelovanje menadžmenta fakulteta/članica, te aktivnosti Rektorata u potpunosti opravdavaju odluku o formiranju Univerziteta u Zenici, te u pravom smislu te riječi dokazuju da Univerzitet u Zenici ima kapacitet da bude generator razvoja srednjobosanske regije.

Od 2006.godine Univerzitet u Zenici je potpuno integrisan univerzitet saglasno postulatima uređenja i organizacije zapadnoevropskih univerziteta, gdje pravni subjektivitet ima samo univerzitet a fakulteti, instituti, centri, katedre i laboratorije predstavljaju samo organizacijske/podorganizacijske jedinice UNZE.

Misija UNZE-a bazirana je na tri osnovne komponente visokoškolskih institucija:

- nastavno-naučni (obrazovni) rad;
- naučnoistraživački, stručni i inovacijski rad;
- servis društvene zajednice.

A.4.1. Organizaciona struktura univerziteta

Javna ustanova Univerzitet u Zenici organizovan je i radi kao jedinstven pravni subjekt koji u svom sastavu, kako je već navedeno, kao organizacijske jedinice ima fakultete, institute i centre. U sastavu fakulteta nalaze se matične katedre koje su jedinstvene za čitav univerzitet čime je izbjegnuta naučna dvojnost i obezbjeđena naučna matičnost saglasno Frascatijevim kriterijumima, UNESCO-vim i UNIDO-ovim preporukama. Savremena i dinamična organizacijska struktura prepoznaje i postojanje instituta u sastavu fakulteta (npr. Institut za mašinstvo na Mašinskom fakultetu-MF ili Ekonomski institut na Ekonomskom fakultetu), centara u sastavu univerziteta ili fakulteta (npr. Centar za inovativnost i preduzetništvo, Centar za interreligijske studije na UNZE ili pak Centar za menadžment, kvalitet i razvoj na MF). U realizaciji naučno-nastavnog i naučno-istraživačkog procesa značajno mjesto zauzimaju integrisane katedre koje su osnovna i polazna jedinica za izbore u zvanja, naučna i stručna napredovanja, realizaciju ključnih procesa sa fakultetima i univerzitetu i dr.

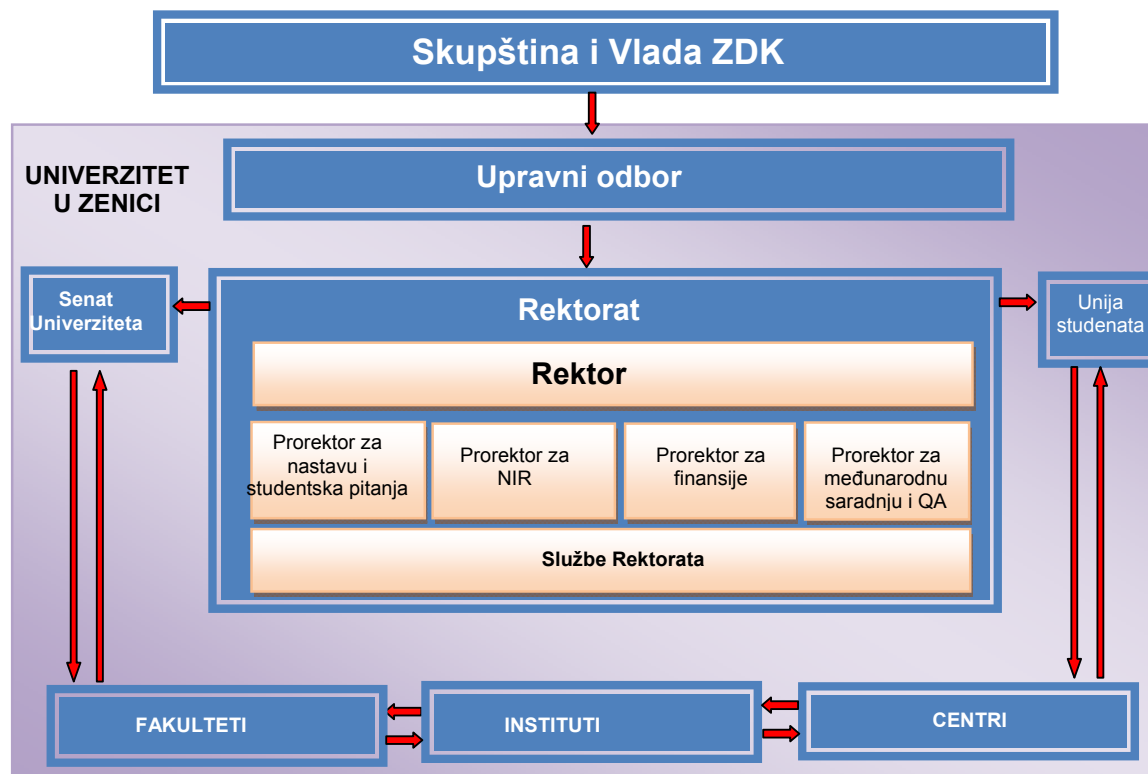
Na čelu Univerziteta nalazi se rektor kome u radu pomažu 4 prorektora. U stručnom smislu za određene poslove rektoru pomaže generalni sekretar sa svojim službama kao i druge službe/odjeli Rektorata.

Senat UNZE-a je najvažnije akademsko i stručno tijelo kojim predsjedava izabrani predsjednik iz reda nastavnog osoblja delegiranog od strane fakulteta saglasno Pravilniku o radu Senata. U sastavu Senata nalaze se predstavnici svih fakulteta (dekan i jedan izabrani predstavnik), instituta i centara, rektor i prorektori, te predstavnici studenata svih ciklusa studija (min.15% od ukupnog broja članova Senata).

Upravni odbor UNZE-a je najviši organ upravljanja Univerziteta (Član 48. Statuta UNZE) i ima sedam članova i čine ga predstavnici akademskog i neakademskog osoblja, studenata i Osnivača (Vlada odnosno Skupština Zeničko-dobojskog kantona – ZDK).

Važan element rada UNZE je Odbor za kvalitet koji čine QA menadžer UNZE s QA menadžerima organizacijskih jedinica, a koji vodi prorektor za osiguranje kvaliteta i međunarodnu saradnju. U sastavu Ureda za kvalitet nalaze se i Kancelarija za ECTS s

menadžerom za ECTS, Kancelarija za kompetencije i razvoj karijera s menadžerom za kompetencije, a 2013. godine formirana je Kancelarija za rad s osobama s posebnim potrebama s voditeljem ove kancelarije. Važna karika u radu Odbora za kvalitet je i Forum stakeholdera UNZE kao stalno tijelo formirano od 25 vanjskih i 8 unutrašnjih stalnih članova.

Slika 2.4.1 Uproštena organizacijska shema UNZE

A.4.2. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja (IITZ)

Unutrašnja organizacija Univerziteta u Zenici uslovljena je njegovim osnovnim zadacima, društvenim funkcijama i potrebom da se obezbijede optimalni uslovi za ostvarivanje registrovane djelatnosti. Unutrašnjom organizacionom strukturom, odnosno zajedničkim i povezanim radom svojih dijelova, na Univerzitetu se obezbjeđuju optimalni uslovi za ostvarivanje osnovnih zadataka u naučno-nastavnom, naučno-istraživačkom, stručnom i umjetničkom radu.

Univerzitet u Zenici svom sastavu ima organizacione jedinice, kao što su fakulteti, akademije ili naučno-istraživački instituti, koji izvode nastavni, naučno-istraživački, stručni i umjetnički rad u jednom ili više obrazovnih i naučnih područja. Radi komercijalizacije rezultata naučno-istraživačkog, stručnog i umjetničkog rada, UNZE, kao i njegove organizacione jedinice uz saglasnost UNZE, mogu osnovati svoje podorganizacione jedinice u čijem radu mogu učestvovati i studenti (npr. centar za transfer tehnologija, inovacioni centar, naučno-tehnološki park, inženjerski biro, radionice, umjetnički sastavi, galerije, umjetnički performansi...) (članovi 25 i 26. Statuta UNZE).

Organizaciju istraživanja, inovacija i transfera znanja na nivou fakulteta koordiniraju prodekan i za naučno-istraživački rad zajedno sa prorektorom za naučno-istraživački rad na

nivou UNZE. Kako je navedno pojedini fakulteti imaju svoje posebne pod-organizacijske jedinice (institute ili centre) kao osnovne jedinice IITZ. Izrasliji instituti sa dugom tradicijom postojanja (Metalurški institut) imaju status organizacijske jedinice kao i fakulteti. Također, organizacijska struktura i Statut prepoznaju formiranje centara na nivou Univerziteta, tako da već 8 godina postoji Centar za inovativnost i preduzetništvo UNZE, koji je danas mjesto najdirektnije saradnje sa poslovnim okruženjem te projektnog menadžmenta za druge organizacijske jedinice, posebno u domenu međunarodnih projekata.

Normativi rada akademskog osoblja na fakultetima podrazumijevaju da se cca 50% vremena troši na poslove obrazovanja a preostali dio vremena na NIR i stručni rad. Redovnim godišnjim internim evaluacijama se prati realizacija kako nastavnog procesa tako i segmenta NIR-a te saradnje sa poslovnim okruženjem.

A.4.3. Organizacione jedinice na Univerzitetu

Zaključno s 31.12.2014. godine na UNZE je bilo 9 organizacijskih jedinica (OJ) u stalnom i jedna u pridruženom statusu i to:

- Fakultet za metalurgiju i materijale
- Mašinski fakultet
- Filozofski fakultet
- Ekonomski fakultet
- Pravni fakultet
- Zdravstveni fakultet
- Politehnički fakultet
- Metalurški institut "Kemal Kapetanović"
- Studentski centar
- Islamski pedagoški fakultet (pridružena članica)

Podorganizacijske jedinice u sastavu UNZE su:

- Centar za društvena i interreligijska istraživanja
- Centar za inovativnost i preduzetništvo

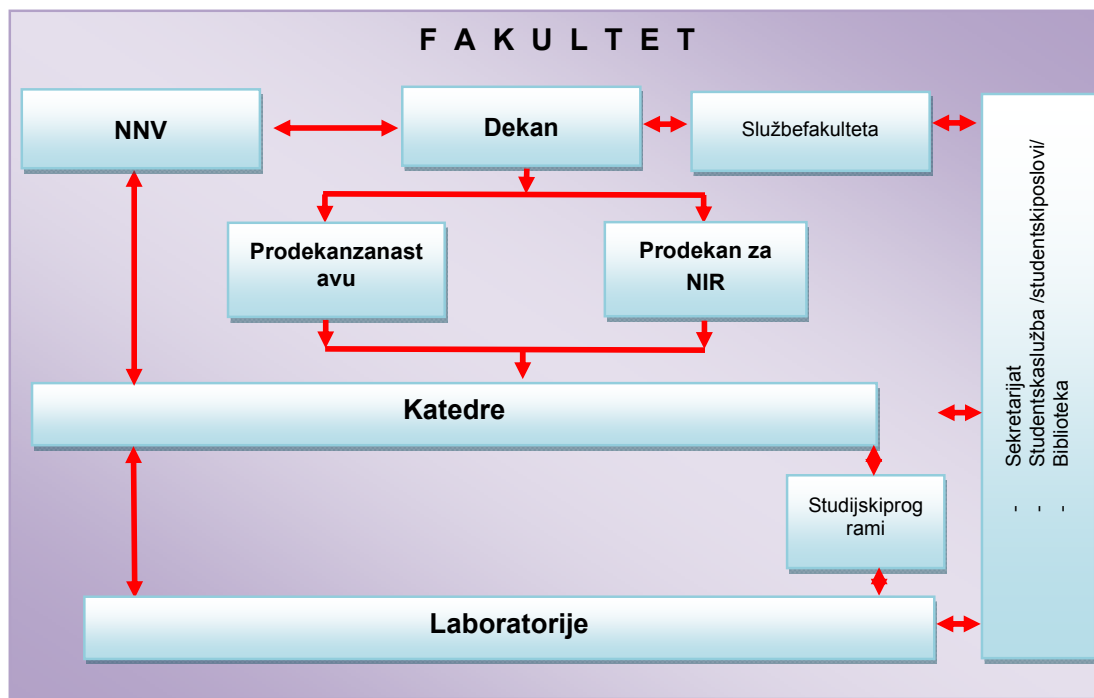
Podorganizacijske jedinice u sastavu fakulteta su:

- Ekonomski institut Ekonomskog fakulteta
- Institut za mašinstvo na Mašinskom fakultetu

U proceduri je rad na osnivanju:

- Naučno-tehnološkog parka Zenica (završena studija izvodljivosti).
- Akademija umjetnosti (završena studija izvodljivosti)

Zajedno sa gradom Zenica, lokalnom razvojnom agencijom ZEDA, regionalnom agencijom REZ, te drugim partnerima UNZE je osnivač Tehnološkog parka Zenica smještenog u Poslovnoj zoni Zenica 1. Ova poslovna zona ima i inkubator novih kompanija te adekvatne resurse za razvoj MSP.

Slika 2.4.2. Uproštena organizacijska šema fakulteta

A.4.3.1. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja na fakultetima

Organizacione jedinice, fakulteti/instituti u sastavu Univerziteta u Zenici, u pravnom prometu s trećim licima imaju posebna ovlaštenja u obavljanju naučno-istraživačkog rada i stalnog stručnog usavršavanja. Stalno stručno usavršavanje podrazumijeva stalni program obrazovanja s definisanim nastavničkim timom i programom, a stručno usavršavanje (povremeno usavršavanje) podrazumijeva različite oblike seminara, radionica i kurseva koji se organizuju povremeno. Odluku o organizovanju programa stalnog stručnog usavršavanja donosi Senat Univerziteta na prijedlog NNV/Umjetničko nastavno vijeće (UNV) fakulteta/akademije. Odluku o organizovanju programa stručnog usavršavanja (povremeno usavršavanje) donosi NNV/UNV fakulteta/akademije na prijedlog podorganizacione jedinice. Izuzetno, kursevi, seminari i drugi oblici *ad hoc* obuke, **organizuju se u skladu s planovima rada podorganizacionih jedinica s ciljem transformacije UNZE od predavačkog ka preduzetničkom** (član 38. Statuta UNZE).

Naučnoistraživački (ili istraživačko-razvojni I&R) i stručni rad na UNZE-u jedna su od važnih karika u radu UNZE. Nažalost, zbog enormno malih izdvajanja u BiH za ovu namjenu (oko 0,2-0,3% GDP) jasno je da u segmentu I&R u ovom periodu ima brojnih problema. Razlozi su višestruki – interni i eksterni među kojima su najizrazitiji nepostojanje tradicije za I&R kod novijih fakulteta, slaba privredna i poslovna baza u BiH nakon rata, preopterećenost osoblja u dijelu nastavnog procesa, veliki broj gostujućih nastavnika koji u najvećoj mjeri učestvuju samo u nastavnom procesu a ne i u I&R do slabog projektnog menadžmenta, problema timskog rada i vještina koje on zahtijeva i dr. Poseban problem je trezorski sistem poslovanja u kojem radi i posluje UNZE, koji “umrtvljuje” svaku pro-aktivnost osoblja

fakulteta. Od prije par godina donesena Odluka Vlade ZDK o zabrani naplaćivanja projektnog rada osoblja UNZE uslovlila je rapidno smanjenje vanbudžetskih prihoda UNZE.

Dugo godina je jedna od najvažnijih karakteristika u radu UNZE bila tijesna povezanost koju UNZE gradio sa svojim okruženjem, privredom i socijalnim partnerima.

Shodno planskim pretpostavkama razvoja UNZE, sagledavanju postojećih kadrovskih i materijalnih resursa, strateških dokumenata razvoja, stvarne slike ekonomskog trenutka BiH i regiona Srednje Bosne, situacije na tržištu radne snage i tržištu nezaposlenih, potrebama bližeg i daljeg okruženja, praćenju obrazovnih trendova u svijetu i drugim relevantnim analizama može se zaključiti da je dosadašnja politika veza s okruženjem, privredom i socijalnim partnerima vođena na slijedećim premisama:

- Koncept razvoja novih članica u oblastima za koje integrirani UNZE daje realne pretpostavke i koje generišu sinergijski efekat;
- Koncept osnivanja članica koje su bile stvarni novitet u naučnom i obrazovnom smislu na tržištu ponude visokoškolskog obrazovanja u BiH;
- Maksimalno fleksibilne institucije koje su pratile savremene trendove svjetske nauke i istraživanja kako u društvenim, humanističkim, prirodnim i tehničkim naukama,

Treba naglasiti da je u integrisanom univerzitetu kakav je UNZE bilo lakše voditi i kreirati politiku upisa na postojeće kao i nove fakultete, jer je u neintegrisanim univerzitetima ona je rukovođena isključivo komercijalnim efektima za pojedine fakultete, a najmanje potrebama društva što i generiše veliki broj nezaposlenih sa istih. Dobre strane svjetski proklamovanog trijumvirata za obezbjeđenje fondova (33% univerzitet + 33% industrijski partner + 33% državna institucija ili međunarodni fondovi) su široko poznate i na njima se istrajno radi.

Naučnoistraživački i stručni rad realizovan je uglavnom kroz projekte vođene od strane katedri i laboratorija fakulteta, te kroz aktivnosti laboratorija i zavoda Metalurškog instituta "Kemal Kapetanović". Na **Mašinskom fakultetu** UNZE je prije gotovo 30 godina, a po ugledu na ovakve fakultete manje veličine na Zapadu, formirana organizaciona jedinica **Institut za mašinstvo** preko kojeg je realizovan veliki broj naučno istraživačkih i stručnih projekata. To je ipak tek izdvojeni primjer djelimično uspješno vođenog posla. U godinama prije integracije na UNZE na ovoj organizacionoj jedinici Univerziteta formirano je nekoliko centara koji nemaju status institutskih naučnoistraživačkih jedinica, ali u perspektivi bi trebali da imaju taj cilj (ODL Centar, CMKR i dr.). **Ekonomski fakultet** je tokom 2008. godine formirao Ekonomski institut kao svoju podorganizacijsku jedinicu. Ostali fakulteti članice nisu formirali posebna odjeljenja za ove namjene i sve I&R aktivnosti su se odvijale preko fakulteta kao cjeline.

Kao značajni elementi NIR-a i stručnog rada, te povezivanja sa zajednicom, a kao prelazne forme ka osnivanju instituta, jesu i centri koji se nalaze direktno pod „jurisdikcijom“ Rektorata ili centri/instituti koji su u sastavu OJ. U ovom momentu na UNZE djeluju dva centra koji su pod direktnom ingerencijom Rektorata, odnosno dva instituta u sastavu fakulteta i to:

- ♦ Centar za inovativnost i preduzetništvo,
- ♦ Centar za društvena i interreligijska istraživanja,
- ♦ Institut za mašinstvo na Mašinskom fakultetu,
- ♦ Ekonomski institut na Ekonomskom fakultetu.

Prvi fakulteti u Zenici nastali su u modelu Triple-Helix (privreda-akademija-vlast) tako da tradicionalno UNZE i njegovi fakulteti su imali i danas imaju odlične veze sa poslovnim okruženjem. Pogoni i prostori velikih privredno-poslovnih sistema u gradu Zenica i regiji Srednje Bosne (Željezara, Mittal, FAD Jelah, Natron Maglaj, Cementara i TE kakanj, Rudnici

Zenica i Kakanj, Prevent grupacija, Kantonalna bolnica Zenica, FIS, ECOS i Economic Vitez, BNT Novi Travnik, Alloy-Wheels Jajce, UnicoTešanj, Aerodrom Sarajevo i dr.) oduvijek, a i danas su dopunske laboratorije za realizaciju dijela nastavnog procesa (posebno praktičnih vježbi) studenata svih fakulteta. U tom smislu jača i angažman zaposlenih u ovim kompanijama na UNZE, a UNZE se na projektnom principu jače uvezuje sa ovim kompanijama. U posljednje vrijeme ponovo je oživjela i jedno vrijeme zamrla obavezna praksa u ljetnim mjesecima studenata viših godina studija (MF, FMM, EF, PF i dr.) koja uz obavezno mentorsko vođenje opet postaje jedan od značajnih elemenata u postizanju adekvatnih izlaznih rezultata učenja (tzv. *learningoutcomes*).

U cilju jačeg povezivanja s poslovnim okruženjem te uključivanja u globalne naučnoistraživačke tokove koji obično rezultiraju određenim transferom tehnologija i otvaranjem preduzetničkih firmi, UNZE je uključen u proces osnivanja NTP Zenica. Svjetska iskustva nas uče da je veza naučno-tehnoloških parkova sa univerzitetima ključ za njihov uspjeh, tako da će i UNZE biti ključni akter kada je kreiranje i razvoj TP ili NTP u pitanju.

Fakulteti su autonomni u ugovaranju projekata sa poslovnim sistemima a pravilnikom je definisan način raspodjele sredstava (cca 85% projektnom nosiocu, 10% fakultet i 5% univerzitet za opšte potrebe i opremu). U sistemu osiguranja kvaliteta (QA) na UNZE razvijena je Procedura za projektni menadžment na UNZE kojom se definišu svi bitni elementi vođenja projekata na UNZE (apliciranje, ugovaranje, realizacija, diseminacija i dr.). Vrlo veliki broj domaćih i međunarodnih projekata UNZE u poslednjih 10 godina svjedoče da je osoblje prepoznalo da se u uslovima limitiranih domaćih sredstava za NIR mora okrenuti međunarodnim projektima (Tempus, FP7, Erasmus, COST i dr.).

A.4.3.2. Aktivnosti i organizacija instituta

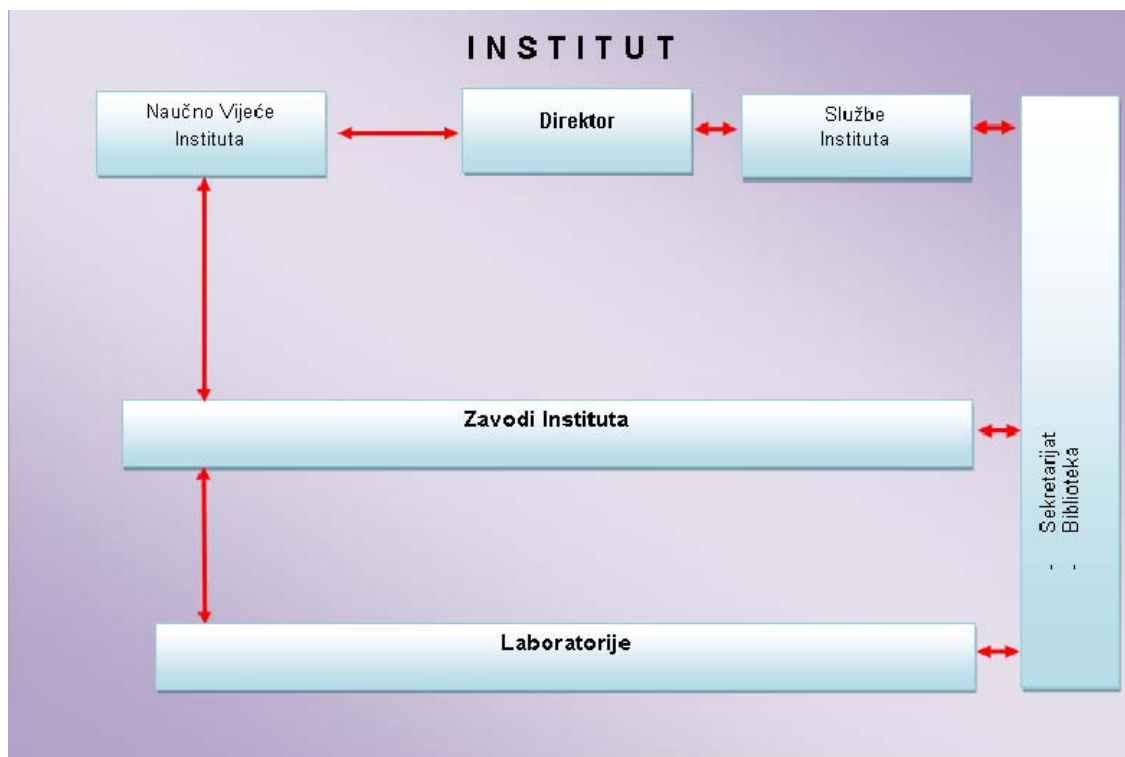
Organi instituta, kao naučno-istraživačkih organizacionih jedinica fakulteta (Institut za mašinstvo, Ekonomski institut) ili Univerziteta (Metalurški institut) su:

- a) Naučno vijeće i
- b) Direktor.

Naučno vijeće (NV) je stručni organ Instituta, kojeg čine: direktor, zaposlenici instituta izabrani u naučna zvanja i po jedan predstavnik svake podorganizacione jedinice izabran u jedno od istraživačkih zvanja. Naučno vijeće ima predsjedavajućeg koji priprema i predsjedava sjednicama. Predsjedavajući se bira iz reda članova NV-a, s tim da direktor Instituta ne može biti imenovan za predsjedavajućeg. Način rada NV-a je uređen poslovníkom o radu, kojeg donosi NV. NV je nadležno za razmatranje i odlučivanje o naučnim i stručnim pitanjima, kao što su:

- a) pripremanje i utvrđivanje programa naučno-istraživačkog rada i praćenje njihovog ostvarivanja;
- b) utvrđivanje naučno-istraživačkih projekata, određivanje voditelja projekata, davanja odgovarajućih smjernica, praćenje njihove realizacije i evaluacija ostvarenih projekata;
- c) utvrđivanje prijedloga za izbor u naučna i istraživačka zvanja;
- d) imenovanja komisija za pripremanje prijedloga za izbor u naučna i istraživačka zvanja;
- e) utvrđivanje liste naučno-istraživačkih projekata i njihove kategorizacije;
- f) utvrđuje strateške projekte za razvoj instituta;
- g) utvrđuje prijedloge za realizaciju praktične nastave;
- h) izbor i razrješenje dužnosti direktora, tajnim glasanjem;
- i) vođenje potrebnih aktivnosti u cilju osposobljavanja i usavršavanja kadrova za naučno-istraživački rad;

- j) donošenje Poslovnika o radu;
- k) razmatranje, odlučivanje i davanje mišljenja o drugim naučnim i stručnim pitanjima, te vršenje drugih nadležnosti u skladu sa zakonom, Statutom i opštim aktima UNZE.

Slika 2.4.3. Uproštena organizacijska šema instituta

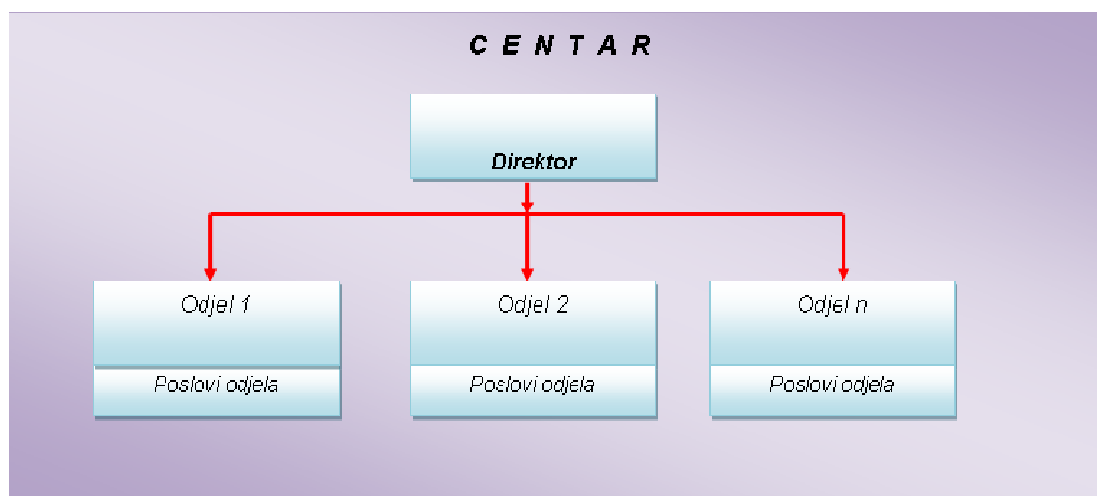
A.4.3.3. Aktivnosti i organizacija laboratorija, centara, kancelarija i drugih jedinica za podršku istraživanjima, inovacijama i transferu znanja

Organizacijska šema UNZE u tijesnoj je "korespondenciji" s integrisanim katedrama OJ-a na UNZE-u. Integrisane Katedre imaju svoje ključno mjesto u realizaciji nastavno-naučnog procesa kao i NIR-a. Kao bazične jedinice strukovnog okupljanja one imaju značajno mjesto i u sistemu naučno-istraživačkog, inovacijskog i stručnog rada. U tom smislu treba naglasiti i značaj instituta i centara na UNZE preko kojih se u najvećoj mjeri realizuje naučno istraživački rad. Kako je već istaknuto savremena i dinamična organizacijska struktura prepoznaje postojanje instituta u sastavu fakulteta (npr. Institut za mašinstvo na Mašinskom fakultetu ili Ekonomski institut na Ekonomskom fakultetu), centara u sastavu univerziteta ili fakulteta (npr. Centar za inovativnost i preduzetništvo, Centar za interreligijske studije na UNZE ili pak Centar za menadžment, kvalitet i razvoj na Mašinskom fakultetu).

Saglasno Statutu UNZE moguće je, u skladu sa zakonskim propisima i odlukama nadležnih organa, ustanoviti i druge organizacione jedinice, kao i dijeliti ih, spajati i ukidati. Elaborat o statusnoj promjeni donosi Vlada Kantona, na prijedlog Senata. Organizacione

jedinice Univerziteta istupaju u pravnom prometu pod nazivom Univerziteta u Zenici i svojim nazivom. U pravnom prometu s trećim licima, organizacione jedinice imaju ograničena ovlaštenja u skladu s upisanom djelatnošću. Za obaveze organizacionih jedinica, u skladu s usvojenim finansijskim planovima, te izvršenju tih finansijskih planova UNZE odgovara svojom imovinom. Stručna služba Rektorata Univerziteta interno vodi izvršenje budžeta svake organizacione jedinice. Organizacione jedinice nemaju pravni subjektivitet, ali imaju odgovarajuća akademska i finansijska ovlaštenja, te preuzimaju odgovornost u okviru upisane djelatnosti i interno utvrđenog budžeta organizacione jedinice, a u skladu s ovlaštenjem, pravnim propisima i Statutom. Organizacione jedinice mogu imati institute, centre, zavode, laboratorije i dr. kao dijelove sopstvene podorganizacijske strukture.

Organizacione jedinice mogu osnivati svoje podorganizacione jedinice, u kojima se povezuje nauka, odnosno umjetnost i praksa, s visokim obrazovanjem i u čijem radu mogu učestvovati i studenti. Odluku o osnivanju, odnosno ukidanju organizacionih dijelova, donosi naučno-nastavno vijeće, odnosno naučno vijeće, uz prethodnu saglasnost Senata. Univerzitet u Zenici uz prethodnu saglasnost Osnivača, može biti suosnivač samostalnih naučnih organizacija/ustanova, pri čemu se međusobni odnosi UNZE i drugih suosnivača regulišu posebnim sporazumom.

Slika 2.4.4. Uproštena organizacijska šema centra

U prethodnih nekoliko godina fakulteti, instituti i centri u sastavu UNZE realizovali su brojne i značajne RDI projekte od kojih izdvajamo tek nekoliko:

1. Development Innovation Centres In Zenica, Mostar and Banja Luka; Inovation and Entrepreneurship Centre Zenica; IPA 2009 - (Instrument for Pre-Accession Assistance – Council Regulation EC No 1085/2006 – OJ L 210/82 of 31.07.2006.)
2. Establishing The Institute Of Materials In Sudan, Međunarodni projekat s Institut of Materials in Sudan – Sudan, 2010-2013. godina – finansiran od strane Vlade Sudana,
3. Good Practice Examples Of Innovation Policy Approaches And Instruments Of EU Member States And West Balkan Countries; Coordination of Research Policies within the West Balkan Countries; November 11/15, 2011-2014; WP 8: Innovation Support;
4. IPA projekat: Preduzetničko obrazovanje u zemljama jugoistočne Evrope (SEECCEL – The European Union's IPA Multi-beneficiary Programme – Entrepreneurial learning); Zagreb, Juli 2011/septembar 2013. Partner iz BIH: MF i CIP UNZE.

5. RAPID TOOLING FROM POLYMER MATERIALS – BRZA IZRADA ALATA I PROIZVODA OD POLIMERNIH MATERIJALA, Međunarodni projekt sa Univerzitetom
6. PROCESS PLANNING USING LOW-BUDGET VIRTUAL REALITY TECHNOLOGY, FTN Univerziteta u Novom Sadu – Univerzitet u Pečuju (Mađarska) - Univerzitet u Zenici; Projekt finansiran od strane Vlade Vojvodine, 2006/07. godina
7. «DESIGN AND MANUFACTURING OF PRODUCTS ON THE BASES OF REVERSE ENGINEERING»; FTN Univerziteta u Novom Sadu - Univerzitet u Zenici; Projekt finansiran od strane Vlade Vojvodine, 2005/06. godina
8. NETWORK OF SERVICES CENTRES FOR THE DEVELOPMENT OF SME'S IN THE MEDITERRANAEAN, MIDDLE EAST AND BALKAN COUTRIES; Projekt Italijanske Vlade i Agencija Mondipresa, EuroInfoCentar i Unioncamere za region Mediterana finansiran sredstvima Vlade Italije. 2004-2006. godina
9. CENTAR OF WOOD EXCELLENCE - STRENGTHENING OF RESEARCH, DEVELOPMENT AND TRAINING CAPACITIES; WOOD INDUSTRY, BOSNIA & HERZEGOVINA; Nosilac projekta Univerzitet u Bernu (Švicarska) i Švicarska vlada
10. DEVELOPMENT OF MANAGERIAL COMPETENCE; Aplication for FlandersGovernment; Belgium 2007. (withUniversitiy KHL Ghent)
11. TRANSFER ZNANJA I ISKUSTAVA U KREIRANJU ADEKVATNE METROLOŠKE INFRASTRUKTURE I PRAKSE NACIONALNE LABORATORIJE ZA FIZIKALNU JEDINICU TLAKA U ODNOSU NA SPECIFIČNE POTREBE EKONOMIJE BiH, Međunarodni projekat Bilateralna saradnja BiH-R. Slovenija, 2007-2008 godina – finansiran od strane vlade Slovenije i Vlade Federacije BiH.
12. PRIMJENA NOVIH MATERIJALA U AUTOMOBILSKOJ INDUSTRIJI”, bilateralni projekat BiH-SLO, (Naravoslovnotehniška fakulteta Univerzitet u Ljubljani), projekat finansiralo Ministarsvo civilnih poslova BiH i vlada R Slovenije, vrijeme realizacije: 2010 – 2012
13. “OPTIMIZACIJA TERMIČKE OBRADE ČELIČNIH POLUPROIZVODA ZA AUTOMOBILSKU INDUSTRIJU”, bilateralni projekat BiH-SLO, (Naravoslovnotehniška fakulteta Univerzitet u Ljubljani), projekat finansiralo Ministarsvo civilnih poslova BiH i Vlade Slovenije, vrijeme realizacije: 2008 – 2010.
14. STUDIJA MOGUĆNOSTI RAZVOJA NAUČNO-TEHNOLOŠKOG PARKA U CRNOJ GORI; Podgorica, septembar, 2011. Izvođači: CIP UNZE, WUS Graz, AustinPockPartners Graz, SFG Graz.
15. NEPROPORCIONALNO SKALIRANJE ALATA ZA LIVENJE- NON-PROPORTIONAL SCALING OF METAL CASTING MOULDS; Bilateralni projekt koji finansiraju Min.nauke Vlade FBIH I Min. nauke Vlade Slovenije.

Gornja lista daje prikaz samo međunarodnih projekata. Tu je i veći broj projekata koji se finansiraju iz budžeta Ministarstva za nauku Vlade FBIH (prosječno 3-5 na godišnjem nivou), te Ministarstva civilnih poslova Vijeća ministara BiH (prosječno 1-2 na godišnjem nivou). Podaci o ovim projektima detaljno se vode u godišnjim izvještajima i evaluacijama organizacijskih i pod-organizacijskih jedinica.

A.5. UNIVERZITET CRNE GORE

Na osnovu člana 36 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG“, broj 44/14), Upravni odbor Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 04. februara 2015. godine, usvojio je Statut Univerziteta Crne Gore. Statutom se uređuju: organizacija, djelatnost i poslovanje Univerziteta Crne Gore; ovlašćenja i način rada njegovih organa; status organizacionih jedinica, njihova ovlašćenja i organi; organizacija i izvođenje studijskih programa; istraživački, naučni i umjetnički rad; status, prava i obaveze akademskog i drugog osoblja; status, prava i obaveze studenata; ostvarivanje imovinskih prava, sticanje prihoda i raspolaganje sredstvima, kao i druga pitanja od značaja za rad Univerziteta Crne Gore.

A.5.1. Organizaciona struktura univerziteta

Organ upravljanja Univerziteta je Upravni odbor.

Stručni organ Univerziteta je Senat.

Organ rukovođenja Univerziteta je Rektor.

Upravni odbor ima 15 članova i čine ga:

- pet predstavnika osnivača,
- šest predstavnika akademskog osoblja (pet sa akademskim zvanjem i jedan saradnik) izabranih iz reda zaposlenih na Univerzitetu,
- jedan predstavnik drugih zaposlenih,
- tri predstavnika studenata, vodeći računa da u strukturi budu zastupljeni studenti svih nivoa studija (osnovne, postdiplomske i doktorske).

Predstavnike osnivača imenuje Vlada. Predstavnike akademskog osoblja sa akademskim zvanjem bira Senat tajnim glasanjem, većinom glasova ukupnog broja članova Senata, vodeći računa o ravnomjernoj zastupljenosti naučnih oblasti i umjetnosti. Predstavnika saradnika bira posebno tijelo, kojeg čine po dva saradnika izabrana na svakoj organizacionoj jedinici, Predstavnik saradnika bira se tajnim glasanjem, većinom glasova ukupnog broja članova posebnog tijela. Predstavnika drugih zaposlenih bira posebno tijelo, kojeg čine po dva zaposlena izabrana na svakoj organizacionoj jedinici. Predstavnik drugih zaposlenih bira se tajnim glasanjem, većinom glasova ukupnog broja članova posebnog tijela. Predstavnika studenata bira Studentski parlament, u skladu sa svojim pravilima. Upravni odbor ima predsjednika i potpredsjednika.

Senat čine:

- rektor,
- prorektori,
- po jedan predstavnik svake organizacione jedinice, izabran od strane Vijeća organizacione jedinice iz reda akademskog osoblja sa akademskim, odnosno naučnim zvanjem, i još po jedan predstavnik za fakultet, odnosno umjetničku akademiju koja ima više od 25 zaposlenih u akademskom zvanju,
- predstavnici studenata, u broju od 20% od ukupnog broja članova Senata, vodeći računa da u strukturi budu zastupljeni studenti svih nivoa studija (osnovne, postdiplomske i doktorske),
- jedan predstavnik saradnika, izabran iz reda zaposlenih saradnika na Univerzitetu.

Senatom predsjedava rektor.

Senat ima vijeća:

- Vijeće za društvene nauke,
- Vijeće za umjetnost i
- Vijeće za prirodne i tehničke nauke.

Vijećem Senata, po odluci rektora, predsjedava jedan od prorektora. Predsjedavajući je istovremeno i član Vijeća.

Rektor rukovodi, zastupa i predstavlja Univerzitet. Rektor je odgovoran za rad na Univerzitetu, kao i za rukovođenje u okviru poslovne politike utvrđene od strane Upravnog odbora.

Rektor je ovlašten da, shodno zakonu, samostalno zaključuje ugovore u okviru djelatnosti Univerziteta čija ukupna vrijednost u jednoj fiskalnoj godini ne prelazi iznos od 100.000 eura (sto hiljada eura), a za iznose preko 100.000 eura neophodno je pribaviti prethodnu saglasnost Upravnog odbora.

Rektorat svoju djelatnost ostvaruje preko Rektorskog kolegijuma i Proširenog rektorskog kolegijuma. Rektorski kolegijum čine rektor, prorektori i generalni sekretar. Prošireni rektorski kolegijum čine članovi Rektorskog kolegijuma i dekan i direktori organizacionih jedinica.

Rektoru u radu pomažu prorektori. Broj prorektora ne može biti veći od četiri. Prorektor organizuje i vodi poslove u određenim oblastima za koje ga rektor ovlasti, rukovodi vijećem Senata odgovarajuće oblasti, koordinira aktivnosti koji proističu iz njegove nadležnosti i prati njihovu implementaciju, kao i druge poslove koje mu odredi rektor.

A.5.2. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja

Kako bi se mogli razumjeti postojeći mehanizmi podrške, neophodno je dati i kratak pregled organizacije i načina funkcionisanja Univerziteta. Naime, do 2003. godine, Univerzitet Crne Gore je imao neintegrisanu organizaciju, gdje je svaki od fakulteta i instituta funkcionisao kao posebno pravno lice, pod Univerzitetom kao krovnom organizacijom. Od 2003. naovamo, Univerzitet mijenja način organizacije, uvođenjem integrisanog modela odnosno funkcionisanja kao jedinstvenog pravnog lica. Međutim, određeni nivo samostalnosti univerzitetskih jedinica postoji i sada, što se naročito ogleda u naučno-istraživačkoj djelatnosti, odnosno aktivnostima koje podržavaju nadležna ministarstva kroz svoje programe. Sa druge strane, za sada ne postoje mehanizmi podrške države aktivnostima podrške koje se sa centralnog nivoa obezbjeđujuza sve jedinice Univerziteta.

Na centralnom nivou postoji Servisni centar za podršku istraživanjima i razvoju, koji je uspostavljen kroz EU projektnu podršku (TEMPUS program), koji je prepoznat kao jezgro centra za transfer tehnologija. Kroz različite vidove obuke, Centar je u vezi sa privrednim subjektima u zemlji, zatim sa predstavnicima različitih agencija, kao i pojedincima, a trenutno, kroz aktivnosti RTDI evaluacije, u toku je i uspostavljanje saradnje sa izvjesnim brojem malih i srednjih preduzeća. Trenutno, Centar je više fokusiran na servisnu funkciju, koja se ogleda u pružanju pomoći prilikom pripreme prijave za različite EU grantove, vođenje strukturnih projekata na nivou Univerziteta, zajedno sa drugim centralnim jedinicama – Kancelarijom za međunarodnu saradnju, Centrom za kvalitet, Centrom informacionog sistema, Univerzitetskom bibliotekom. Veliki dio ovih zajedničkih aktivnosti se odnosi na reformu i jačanje istraživačke i inovativne komponente Univerziteta, poput obuke mladih istraživača, pitanja plagijarizma, informacijske pismenosti, standardizacije u evaluaciji u istraživanjima i inovacijama, obuke evaluatora, itd.

Univerzitet Crne Gore je ustanova koja obuhvata fakultete, institute, centre i timove iz različitih oblasti nauka – prirodnih, tehničkih, medicinskih, društvenih, humanističkih, pa i

umjetnosti. Na svakom od fakulteta i instituta funkcionišu različite istraživačke grupe, koje su na različite načine povezane sa preduzećima, alii sa Vladom, kroz pružanje stručnih usluga u oblasti donošenja politika, aktuelnim pregovorima za EU članstvo u različitim poglavljima, kao i za različite obuke, projekte i saradnju sa privrednim subjektima.

A.5.3. Organizacione jedinice na Univerzitetu

Univerzitet je integrisana ustanova visokog obrazovanja, koju čine organizacione jedinice:

- fakulteti,
- umjetničke akademije,
- instituti i
- visoke škole.

Organizacione jedinice nemaju svojstvo pravnog lica. Univerzitet može osnivati unutrašnje jedinice (službe, servisi, centri, i drugo) u cilju ostvarivanja potrebnih standarda univerzitetske djelatnosti, ekonomičnosti i efikasnosti rada.

Postoje sledeće organizacione jedinice na Univerzitetu Crne Gore:

Fakulteti i akademije:

- Elektrotehnički fakultet
- Mašinski fakultet,
- Metalurško-tehnološki fakultet,
- Prirodno-matematički fakultet,
- Građevinski fakultet,
- Arhitektonski fakultet,
- Ekonomski fakultet,
- Pravni fakultet,
- Fakultet političkih nauka,
- Medicinski fakultet,
- Filozofski fakultet,
- Fakultet za pomorstvo,
- Fakultet za turizam i hotelijerstvo,
- Muzička akademija,
- Fakultet dramskih umjetnosti,
- Fakultet likovnih umjetnosti,
- Fakultet primjenjene fizioterapije,
- Biotehnički fakultet,
- Fakultet za sport i fizičko vaspitanje,
- Farmaceutski fakultet.

Samostalni studijski programi:

- Geodezija i
- Obrazovanje učitelja na albanskom jeziku.

Instituti:

- Institut za strane jezike
- Institut za biologiju mora
- Istorijski institute

A.5.3.1. Organizacija istraživanja, inovacija i transfera znanja na fakultetima

Fakultet je organizaciona jedinica Univerziteta koja u obavljanju djelatnosti objedinjuje obrazovni, naučno-istraživački, umjetnički i stručni rad i predstavlja dio jedinstvenog procesa visokog obrazovanja.

Umjetnička akademija je organizaciona jedinica Univerziteta koja razvija umjetničko stvaralaštvo, naučno-istraživački i stručni rad u oblasti umjetnosti.

Fakultet odnosno umjetnička akademija su nadležni za:

- 1) organizaciju i provođenje nastavnog procesa obrazovanja, naučnoistraživačkog, istraživačko-umjetničkog i stručnog rada, za koju imaju licencu;
- 2) podnošenje predloga Senatu o pitanjima koja se odnose na studijske planove i programe koje realizuju;
- 3) donošenje odluka o akademskim, naučnim, umjetničkim i stručnim pitanjima na nivou organizacione jedinice;
- 4) utvrđivanje predloga iz djelokruga svoje nadležnosti, u skladu sa zakonom i statutom;
- 5) realizaciju stručnih i naučno-istraživačkih projekata iz svoje djelatnosti;
- 6) davanje mišljenja u postupku utvrđivanja unutrašnje organizacije i sistematizacije Univerziteta i odlučivanje o zapošljavanju osoblja u skladu sa zakonom i statutom;
- 7) raspodjelu i korišćenje sredstava dodijeljenih od strane Univerziteta i sredstava stečenih sopstvenim djelatnostima, u skladu sa zakonom, statutom i opštim aktima;
- 8) vršenje drugih registrovanih djelatnosti za koje ispunjavaju propisane uslove;
- 9) druge poslove koji proističu iz zakona, ovog statuta i drugih propisa i opštih akata.

Fakultet, odnosno umjetnička akademija, organizuje i izvodi studijske programe u skladu sa svojom matičnošću, koja proizilazi iz akreditovanog studijskog programa, a matičnost se određuje posebnom odlukom Senata, u skladu sa zakonom. Načelo matičnosti sprovodi se u okviru studijskih programa i naučno-istraživačkog i istraživačko-umjetničkog rada, u postupku izbora nastavnika i saradnika i pri mentorstvu na doktorskim studijama.

Ako Univerzitet, odnosno dvije ili više organizacionih jedinica u njegovom sastavu, izvode multidisciplinarnu odnosno interdisciplinarnu studiju i naučno-istraživačku djelatnost, njihova organizacija i provođenje definiše se međusobnim sporazumom, u skladu sa zakonom i statutom.

A.5.3.2. Aktivnosti i organizacija instituta

Institut je organizaciona jedinica Univerziteta koja obavlja naučno-istraživački rad u skladu sa posebnim zakonom. Organ rukovođenja instituta je direktor. Direktora bira i razrješava Upravni odbor, na predlog Vijeća instituta.

Institut ima Vijeće kao stručni organ, koga čine:

- 1) direktor,
- 2) zamjenici direktora,
- 3) lica sa naučnim zvanjem u radnom odnosu na organizacionoj jedinici,

- 4) jedan predstavnik saradnika, i po jedan predstavnik na svakih deset saradnika, neposredno izabran iz reda i od strane saradnika zaposlenih na organizacionoj jedinici.

Vijeće je nadležno za razmatranje i odlučivanje o naučnim i stručnim pitanjima, a posebno za:

- 1) pripremanje i utvrđivanje programa naučno-istraživačkog rada i praćenje njihovog ostvarivanja;
- 2) utvrđivanje naučno-istraživačkih projekata, određivanje rukovodilaca projekata, praćenje njihove realizacije i evaluacije ostvarenih projekata.

Direktorski kolegijum čine direktor, zamjenici i sekretar. Kada se razmatraju studentska pitanja, u radu direktorskog kolegijuma učestvuje i predstavnik studentske organizacije.

Direktorski kolegijum saziva dekan. Direktorski kolegijum raspravlja i pomaže direktoru u odlučivanju po pitanjima tekućeg poslovanja, zauzima stavove i daje mišljenja po pitanjima iz djelokruga rada Vijeća, utvrđuje smjernice i koordinira rad podorganizacionih jedinica.

A.5.3.3. Aktivnosti i organizacija laboratorija, centara, kancelarija i drugih jedinica za podršku istraživanjima, inovacijama i transferu znanja

U sastavu organizacione jedinice Univerziteta mogu se osnovati podorganizacione jedinice (centri, laboratorije, i sl.), u kojima se obavljaju istraživački, naučni, umjetnički i stručni rad, u skladu sa aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Univerziteta.

Naučnoistraživački i stručni rad se ostvaruje realizacijom naučnoistraživačkih i stručnih projekata i poslova na fakultetima. Naučnoistraživački i stručni projekti i poslovi se realizuju preko centara, laboratorija, radnih timova i pojedinačno. Naučnoistraživački projekti se još uvijek u najvećoj mjeri finansiraju od strane Ministarstva prosvjete i nauke i na bazi sredstava dobijenih od Evropske unije kroz razne projekte, npr. TEMPUS i sl.

B. ULOGE I NADLEŽNOSTI NA UNIVERZITETIMA

B.1. UNIVERZITET U KRAGUJEVCU

Univerzitet u Kragujevcu, čiji je osnivač Republika Srbija, je samostalna visokoškolska ustanova. U sastavu Univerziteta u Kragujevcu je 12 fakulteta, lociranih u 6 gradova centralne Srbije, koji imaju status pravnog lica, sa dozvolama za rad: Agronomski fakultet (u Čačku); Ekonomski fakultet (u Kragujevcu); Pravni fakultet (u Kragujevcu); Prirodno–matematički fakultet (u Kragujevcu); Učiteljski fakultet (u Užicu); Fakultet za mašinstvo i građevinarstvo (u Kraljevu); Fakultet za hotelijerstvo i turizam (u Vrnjačkoj Banji); Fakultet inženjerskih nauka (u Kragujevcu); Fakultet medicinskih nauka (u Kragujevcu); Fakultet pedagoških nauka (u Jagodini); Fakultet tehničkih nauka (u Čačku); Filološko–umetnički fakultet (u Kragujevcu).

U sastavu Univerziteta u Kragujevcu je i Univerzitetska biblioteka, kao biblioteka opšte naučnog karaktera, čija je delatnost u funkciji nastavno – naučnih i istraživačkih procesa na Univerzitetu. Na ovaj način ona doprinosi širenju i afirmaciji znanja i inovacija, nastavnom i naučnom stvaralaštvu nastavnika i saradnika fakulteta i instituta Univerziteta u Kragujevcu.

Univerzitet integriše funkcije svih fakulteta i organizacionih jedinica u svom sastavu, tako što sprovodi jedinstvenu politiku, čiji je cilj stalno unapređenje delatnosti visokog obrazovanja, odnosno unapređenje kvaliteta nastave, usavršavanje naučnoistraživačkog i umetničkog podmlatka, uvođenje studenata u naučnoistraživački rad, kao i stvaranje materijalnih uslova za rad i razvoj Univerziteta i fakulteta u njegovom sastavu.

B.1.1. Uloge i nadležnosti univerzitetskih tijela u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Organi Univerziteta su: Savet Univerziteta, Rektor Univerziteta, Senat Univerziteta, stručna veća Univerziteta i Studentski parlament Univerziteta.

Savet Univerziteta je organ upravljanja Univerziteta, rektor Univerziteta je organ poslovođenja Univerziteta, a Senat i Stručna veća Univerziteta su stručni organi.

Studentski parlament je organ svih studenata Univerziteta koji se formira u cilju ostvarivanja prava i zaštite interesa studenata.

Nadležnosti Saveta Univerziteta u Kragujevcu propisane su Zakonom o visokom obrazovanju RS, Statutom Univerziteta i Poslovníkom o radu Saveta Univerziteta u Kragujevcu. U tom smislu, **Savet Univerziteta u Kragujevcu:**

- donosi Statut Univerziteta na predlog Senata Univerziteta;
- bira i razrešava Rektora Univerziteta;
- donosi finansijski plan, na predlog Senata Univerziteta;
- usvaja izveštaj o poslovanju i godišnji obračun, na predlog Senata Univerziteta;
- usvaja plan korišćenja sredstava za investicije, na predlog Senata Univerziteta;
- daje saglasnost na odluke o upravljanju imovinom Univerziteta;
- daje saglasnost na raspodelu finansijskih sredstava;
- donosi odluku o visini školarine, na predlog Senata Univerziteta;
- podnosi Vladi Republike Srbije izveštaj o poslovanju, najmanje jedanput godišnje;
- donosi Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti studenata Univerziteta;
- donosi druge opšte akte Univerziteta u skladu sa statutom;
- vrši izbor eksternog revizora finansijskog poslovanja Univerziteta;

- daje saglasnost na statut visokoškolske jedinice u svom sastavu i na statut Univerzitetske biblioteke;
- bira i razrešava Upravni i Nadzorni odbor Univerzitetske biblioteke i daje saglasnost na izbor direktora Univerzitetske biblioteke;
- donosi Poslovnik o radu Saveta;
- obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom i statutom.

Rektor Univerziteta, kao organ poslovođenja, rukovodi radom Univerziteta, odnosno:

- predstavlja i zastupa Univerzitet u zemlji i inostranstvu,
- predlaže nacrt Statuta Univerziteta Senatu Univerziteta,
- organizuje i vodi poslovanje Univerziteta,
- odgovara za ostvarivanje naučne i obrazovne delatnosti na Univerzitetu,
- odgovara za zakonitost rada Univerziteta,
- predlaže osnove poslovne politike, uključujući program rada i plan razvoja Univerziteta,
- izvršava odluke Saveta Univerziteta,
- podnosi Savetu godišnji izveštaj o rezultatima poslovanja Univerziteta,
- pokreće inicijativu i predlaže rešenja po pitanjima od značaja za obavljanje delatnosti Univerziteta,
- obavlja sve poslove poslovođenja i ima sva ovlašćenja u skladu sa zakonskim propisima o radu i kolektivnim ugovorima, propisana za direktora,
- imenuje i razrešava prorektore Univerziteta i generalnog sekretara Univerziteta,
- naredbodavac je za izvršenje finansijskog plana Univerziteta,
- odlučuje o korišćenju sredstava Univerziteta u granicama ovlašćenja;
- donosi opšta akta u skladu sa Statutom,
- predsednik je Senata Univerziteta,
- predsednik je Kolegijuma Univerziteta,
- potpisuje diplome o završenim osnovnim, diplomskim i doktorskim studijama,
- vrši promociju doktora nauka i počasnih doktora Univerziteta,
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom.

Stručni organi Univerziteta odlučuju o pitanjima od interesa za realizaciju nastave, naučnog, istraživačkog i umetničkog rada. Pri raspravljanju, odnosno, odlučivanju o pitanjima, koja se odnose na osiguranje kvaliteta nastave, reformu studijskih programa, analizu efikasnosti studiranja i utvrđivanje ESPB bodova, u stručnim organima i njihovim telima učestvuju predstavnici studenata. Stručni organi Univerziteta su: Senat i stručna veća.

Nadležnosti Senata:

- utvrđuje predlog Statuta Univerziteta,
- utvrđuje predlog kandidata za Rektora,
- utvrđuje predlog Finansijskog plana Univerziteta,
- utvrđuje predlog Izveštaja o poslovanju i predlog Godišnjeg obračuna Univerziteta,
- utvrđuje predlog Plana investicija Univerziteta,
- utvrđuje predlog odluke o visini školarine,
- utvrđuje jedinstvene standarde rada službi i servisa i jedinstvene standarde za formiranje baze podataka svih jedinica,
- utvrđuje politiku zapošljavanja i angažovanja nastavnika i saradnika,
- utvrđuje standarde i mere za praćenje, obezbeđenje, unapređenje, razvoj i kontrolu kvaliteta studijskih programa, nastave i uslova rada,
- donosi odluku o raspisivanju konkursa za upis na studije,

- odlučuje o uslovima, postupku i načinu realizacije programa obrazovanja tokom čitavog života,
- utvrđuje, na predlog Rektora, jedinstvenu politiku čiji je cilj stalno unapređenje kvaliteta nastave i usavršavanje naučnoistraživačkog rada,
- podnosi zahtev za proveru ispunjenja obaveza Univerziteta i fakulteta u njegovom sastavu u pogledu kvaliteta studijskih programa, nastave i uslova rada,
- odlučuje o produženju radnog odnosa nastavnika koji je navršio 65 godina života, uz najmanje 15 godina staža osiguranja,
- daje saglasnost na odluku visokoškolske jedinice o osnivanju zavisnog pravnog lica,
- donosi opšta akta iz svoje nadležnosti u skladu sa Zakonom
- vrši izbor u zvanje redovnog profesora, na predlog veća fakulteta, a po pribavljenom mišljenju nadležnog stručnog veća Univerziteta,
- odlučuje po prigovoru kandidata, na odluku o izboru u zvanje,
- daje mišljenje o predlogu normativa i standarda uslova rada visokoškolskih ustanova, kao i materijalnim sredstvima za njihovo ostvarivanje,
- daje mišljenje o predlogu za utvrđivanje naučnih, umetničkih, odnosno stručnih oblasti u okviru polja iz čl. 27. Zakona o visokom obrazovanju;
- daje mišljenje o predlogu standarda i postupka za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova, spoljašnju proveru kvaliteta visokoškolskih ustanova, izdavanje dozvola za rad akreditacije visokoškolskih ustanova, akreditacije studijskih programa,
- razmatra pitanja od interesa za utvrđivanje nastavno-naučne, odnosno nastavno-umetničke delatnosti na Univerzitetu,
- utvrđuje upisnu politiku na Univerzitetu,
- daje mišljenje o predlogu liste stručnih, akademskih i naučnih naziva iz odgovarajućih oblasti i skraćenice tih naziva,
- utvrđuje program obrazovanja tokom čitavog života,
- donosi program naučnih istraživanja, odnosno program umetničkih projekata Univerziteta,
- donosi studijske programe svih nivoa studija (prvog, drugog i trećeg), na predlog veća visokoškolskih jedinica u svom sastavu i po pribavljenom mišljenju nadležnog stručnog veća,
- donosi odluku o dodeli titule počasnog doktora,
- predlaže Savetu Univerziteta formiranje univerzitetskih centara i univerzitetskih katedri, centra za transfer tehnologije, inovacionog centra, poslovno-tehnološkog parka i drugih organizacionih jedinica u skladu sa zakonom,
- na zahtev fakulteta preispituje odluke stručnih organa Univerziteta;
- najmanje jednom godišnje razmatra izveštaj o ostvarivanju programa naučnih istraživanja, odnosno, program umetničkih projekata Univerziteta,
- bira predstavnike Univerziteta u Konferenciji univerziteta Srbije, kao i u druga stručna tela, na predlog rektora,
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom.

Stručna veća se formiraju za obavljanje određenih poslova iz odgovarajuće naučne, umetničke i stručne oblasti utvrđene u okviru obrazovno-naučnih, odnosno, obrazovno-umetničkih polja, u skladu sa Zakonom.

Univerzitet ima sledeća stručna veća:

- stručno veće za prirodno-matematičke nauke;
- stručno veće za društveno-humanističke nauke;
- stručno veće za medicinske nauke;

- stručno veće za tehničko-tehnološke nauke;
- stručno veće za umetničke oblasti.

Stručno veće:

- razmatra predloge i daje mišljenje o pitanjima iz svoje oblasti o kojima odlučuje Senat,
- daje predloge o pitanjima iz svoje oblasti,
- vrši izbor u zvanje nastavnika stranog jezika, predavača, docenta i vanrednog profesora, na predlog fakulteta,
- obavlja i druge poslove utvrđene statutom.

Univerzitet kroz obrazovanje, naučnoistraživački rad i učešće u razvoju društvene zajednice, omogućava najviše akademske standarde i obezbeđuje sticanje znanja i veština. Da bi ostvario svoju misiju, Univerzitet je trajno opredeljen da teži unapređenju kvaliteta visokog obrazovanja i uključivanju u jedinstven Evropski prostor visokog obrazovanja. Radi praćenja, kontrole, obezbeđenja i unapređenja kvaliteta, Univerzitet je i obrazovao **Komisiju za obezbeđenje kvaliteta** (u daljem tekstu: Komisija) kao stručno i savetodavno telo Senata i Rektora Univerziteta u oblasti obezbeđenja kvaliteta.

U cilju podsticanja studenata, nastavnika i saradnika da se bave osnovnim (bazičnim) i primenjenim istraživanjima Univerzitet u Kragujevcu:

- dodeljuje stipendije studentima osnovnih akademskih studija, sa svih fakulteta članica Univerziteta, koji su postigli prosečno najvišu ocenu tokom prethodne školske godine, kao i zahvalnicu studentima master akademskih studija i studentima doktorskih akademskih studija koji su postigli značajan uspeh na međunarodnoj ili domaćoj smotri naučnih radova studenata;
- povodom Dana Univerziteta dodeljuje zahvalnicu nastavnicima i saradnicima koji su u tekućoj školskoj godini dobili međunarodno priznanje za naučno– istraživački ili umetnički rad.

U cilju ocene kvaliteta naučnoistraživačkog, umetničkog i stručnog rada Univerzitet:

- analizira i procenjuje kvalitet naučnoistraživačkih i umetničkih projekata;
- analizira i procenjuje ukupnu naučnu aktivnost nastavnika i saradnika Univerziteta;
- analizira i procenjuje kvalitet istraživačkog rada koji se ostvaruje u okviru multidisciplinarni doktorskih akademskih studija;

U cilju poboljšanja kvaliteta naučnoistraživačkog, umetničkog i stručnog rada Univerzitet:

- evidentira postojeće stanje naučnoistraživačke opreme fakulteta i daje preporuke nastavnicima, saradnicima i studentima o dostupnosti opreme i sredstava za rad na fakultetima, članicama Univerziteta;
- vrši povezivanje više različitih istraživačkih timova između fakulteta i drugih Univerziteta zemlji i inostranstvu;
- predlaže nove pravce multidisciplinarnih istraživanja u cilju održivog razvoja;
- vrši razmenu nastavnika, saradnika i studenata sa drugim univerzitetima u zemlji i inostranstvu.

B.1.2. Uloge i nadležnosti rukovodilaca u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Rektoru Univerziteta u obavljanju poslova iz njegove nadležnosti, kao i u poslovima ostvarivanja integrativne funkcije Univerziteta, pomažu sledeći organi i savetodavna tela: prorektori, Generalni sekretar Univerziteta, Kolegijum Univerziteta, Rektorski kolegijum i Kolegijum sekretara fakulteta.

Prorektori Univerziteta obavljaju poslove iz nadležnosti Rektora koje im on poveri.

Prorektori:

- učestvuju u pripremi sednica nadležnih organa Univerziteta,
- jednom godišnje Rektoru podnose izveštaj o svom radu,
- po nalogu Rektora obavljaju i druge poslove.

Univerzitet u Kragujevcu ima prorektora za nastavu i studentska pitanja, prorektora za naučnoistraživački rad, prorektora za međunarodnu saradnju i prorektora za finansije.

Oblasti obezbeđenja kvaliteta su sa raspodelom odgovornosti po funkcijama:

- 1) ciljevi i zadaci (funkcija organa i savetodavnih tela);
- 2) procesi upravljanja, planiranje i kontrola, organizacija (funkcije rukovodstva Univerziteta);
- 3) nastavni procesi: studije, struktura, svrha, studijski programi, kriterijumi, ocenjivanje i napredovanje studenata, učenje na daljinu (funkcije Prorektora);
- 4) istraživanje, naučno–istraživački, umetnički i stručni rad, kontrola projekta (funkcije Prorektora);
- 5) finansiranje, nabavka (funkcija računovodstava Univerziteta, Prorektora za finansije);
- 6) osiguranje kvaliteta, kontinuirano unapređenje (inovacija), kontrola procesa, dokumenata i podataka, vrednovanje rezultata rada studenata i zaposlenih (funkcija Komisije za obezbeđenje kvaliteta).

B.1.3. Uloge i nadležnosti zaposlenih u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Zaposleni na Univerzitetu u Kragujevcu direktno su uključeni u procese istraživanja, inovacija i transfera znanja. Delokrug rada zaposlenih na Univerzitetu u Kragujevcu regulisan je opštim aktima.

Prorektor za nastavu i studentska pitanja uključen je u proces unapređenja nastave, studija; Prorektor za naučnoistraživački rad uključen je u realizaciju i pripremu naučnoistraživačkog rada, Prorektor za međunarodnu saradnju doprinosi uključivanju Univerziteta u međunarodne tokove istraživanja i transfera znanja. Nastavnici i saradnici fakulteta u sastavu Univerziteta u Kragujevcu aktivno učestvuju u oblasti obezbeđenja kvaliteta kroz nastavne procese, organizovanje naučnog i umetničkog rada, objavljivanja naučnih radova, učestvovanje na međunarodnim projektima.

U skladu sa Strategijom obezbeđenja kvaliteta Univerziteta, standardima nacionalne Komisije za akreditaciju i proveru kvaliteta, i merodavnih uzora iz razvijenih zemalja Evropske Unije, Univerzitet neprekidno i sistematski planira, sprovodi i unapređuje kvalitet svojih studijskih programa. Za svaki studijski program postoji imenovano lice – Rukovodilac studijskog programa koji na najneposredniji način koordinira sve aktivnosti koje se tiču kvaliteta studijskog programa. Prorektor za nastavu utiče na formalno imenovanje rukovodilaca studijskih programa i koordinira njihov rad. Dekani fakulteta iz reda nastavnika treba da imenuju rukovodioce za svaki studijski program koji fakultet izvodi ili u čijem izvođenju participira. Ulogu rukovodioca studijskog programa može nositi i prodekan za

nastavu. Ukoliko više fakulteta partnerski učestvuje u realizaciji jednog studijskog programa, Prorektor za nastavu u konsultaciji sa dekanima imenuje Rukovodioca studijskog programa. Rukovodilac studijskog programa tesno sarađuje sa Prodekanom(ima) za nastavu, Šefovima katedri koji učestvuju u izvođenju studijskog programa, Predsednikom Komisije za obezbeđenje kvaliteta, Prorektorom za nastavu, Studentskim parlamentom i svim nastavnicima i saradnicima koji su uključeni u izvođenje studijskog programa u datom periodu. On se stara o savremenosti, međunarodnoj usaglašenosti, organizacionim aspektima i svim drugim aspektima kvaliteta studijskog programa.

B.2. UNIVERZITET U NOVOM SADU

B.2.1. Uloge i nadležnosti univerzitetskih tela u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Organi Univerziteta su:

- Organ poslovođenja - **rektor**,
- Organ upravljanja - **Savet Univerziteta**,
- Stručni organi – **Senat**.

Uloge i nadležnosti Organa Univerziteta definisane su Zakonom o visokom obrazovanju Republike Srbije i Statutom Univerziteta u Novom Sadu.

Rektor je poslovodni organ Univerziteta. Za svoj rad rektor odgovara Savetu Univerziteta. Uloge i nadležnosti rektora u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja nisu eksplicitno definisane Statutom univerziteta.

Savet Univerziteta je organ upravljanja Univerziteta. Savet Univerziteta donosi Statut Univerziteta i druge odluke na predlog Senata; bira i razrešava rektora i prorektore, donosi planove i podnosi izveštaje o radu Univerziteta, imenuje organe upravljanja, odlučuje o upravljanju imovinom Univerziteta.

Senat je najviši stručni organ Univerziteta kojem predsedava rektor. Senat odlučuje o pitanjima nastavne, naučne i stručne delatnosti Univerziteta, donosi studentske programe uključujući studentske programe za sticanje zajedničke diplome, vrši izbor nastavnika Univerziteta, sprovodi jedinstvenu politiku, čiji je cilj stalno unapređenje kvaliteta nastave i usavršavanje naučnoistraživačkog rada, itd. U okviru svojih nadležnosti, Senat Univerziteta sprovodi jedinstvenu politiku čiji je jedan od ciljeva stalno unapređenje kvaliteta nastave i usavršavanje naučnoistraživačkog i umetničkoistraživačkog rada na Univerzitetu.

Za poslove planiranja i analiziranja postupaka vrednovanja celokupnog sistema visokog obrazovanja i naučnoistraživačkog rada na Univerzitetu i upravljanje tim postupcima nadležan je Odbor za obezbeđenje kvaliteta i internu evaluaciju, kao pomoćni organ Senata Univerziteta.

Naučnoistraživačka i umetničkoistraživačka delatnost na Univerzitetu realizuje se na nivou Univerziteta, fakulteta i instituta. Svih trinaest fakulteta sa statusom pravnog lica i oba instituta u sastavu Univerziteta akreditovani su za obavljanje naučnoistraživačke delatnosti i nalaze se u Registru naučnoistraživačkih organizacija.

B.2.2. Uloge i nadležnosti rukovodilaca u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Rukovodioci u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja na Univerzitetu u Novom Sadu su: prorektor za nauku i međunarodnu saradnju Univerziteta, direktori Instituta, dekan i prodekan fakulteta.

B.2.3. Uloge i nadležnosti zaposlenih u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Naučnoistraživački rad na Univerzitetu i visokoškolskoj jedinici i institutu ostvaruje se kroz osnovna, primenjena i razvojna istraživanja. Pripadnici akademske zajednice u svom naučnom, istraživačkom i umetničkom radu na Univerzitetu uživaju zaštitu intelektualne svojine. Univerzitet, visokoškolska jedinica i instituti dužni su da poštuju prava intelektualne svojine trećih lica.

Naučnoistraživački i umetničkoistraživački rad izvodi nastavno i naučno osoblje Univerziteta u skladu sa posebnim zakonom i posebnim opštim aktom koji donosi Senat. U realizaciji naučnoistraživačkog, umetničkoistraživačkog i obrazovnog rada učestvuju i studenti master akademskih i doktorskih akademskih studija.

Univerzitet objavljuje svake godine objedinjene podatke o naučnom, obrazovnom, umetničkom i stručnom radu nastavnika i naučnih radnika Univerziteta u skladu sa važećim kriterijumima i klasifikacijama nadležnog ministarstva.

Saradnja u oblasti istraživanja i razvoja, ugovori za istraživačke projekte, naučne/tehničke usluge bliže je definisana *“Pravilnikom o načinu i procedurama realizacije međunarodnih projekata kojima rukovodi ili čiji je koordinator Univerzitet u Novom Sadu”*, broj: 01-169/10 od 18. novembra 2013. godine.

B.3. UNIVERZITET U BANJOJ LUCI

B.3.1. Uloge i nadležnosti univerzitetskih tijela u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Upravljačka tijela Univerziteta su rektor, Upravni odbor i Senat. Međusobni odnos upravljačkih tijela Univerziteta dat je u poglavlju 2.3.1. Uloge i nadležnosti univerzitetskih tijela definisane su Zakonom o visokom obrazovanju Republike Srpske, Statutom Univerziteta u Banjoj Luci i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Univerziteta u Banjoj Luci.

Rektor je inokosno-poslovodni organ Univerziteta. Rektor je odgovoran za efikasan rad Univerziteta i za rukovođenje u okviru poslovne politike utvrđene od strane Senata i Upravnog odbora Univerziteta. Uloga i nadležnost rektora u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja nije eksplicitno definisana Zakonom o visokom obrazovanju i podzakonskim aktima.

Upravni odbor. Prema Zakonu o visokom obrazovanju Upravni odbor je odgovoran za poslovanje Univerziteta. Nadležnosti i odgovornosti Upravnog odbora propisani su Zakonom o visokom obrazovanju i Statutom Univerziteta. U njima dominiraju poslovi organizaciono-finansijske prirode (predlaže rektoru organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta, utvrđuje planove finansiranja i razvoja, donosi godišnji program rada i finansijski plan, usvaja godišnji obračun, podnosi osnivaču izvještaj o poslovanju, odlučuje o korišćenju sredstava većeg iznosa i sl.). Izvjesne nadležnosti Upravnog odbora se nadopunjavaju sa nadležnostima Senata (daje mišljenje o statutu, donosi odluku o formiranju i ukidanju organizacionih jedinica na prijedlog Senata, odlučuje o žalbama zaposlenih u drugostepenom postupku i slično).

Senat. Prema Zakonu o visokom obrazovanju, Senat odlučuje o svim akademskim pitanjima, a posebno o pitanjima nastavne, naučne, umjetničke i stručne djelatnosti na Univerzitetu, donosi studijske programe prvog, drugog i trećeg ciklusa studija, objavljuje konkurs i vrši izbor nastavnika i saradnika na prijedlog nastavno-naučnih, odnosno nastavno-umjetničkih vijeća organizacionih jedinica, imenuje komisije u postupku sticanja doktorata nauka i daje saglasnost na izvještaje komisija, daje prijedlog Upravnom odboru za osnivanje i ukidanje organizacionih jedinica na Univerzitetu, imenuje rukovodioce podorganizacionih jedinica fakulteta (studijskih programa, katedri, centara itd). Senat Univerziteta odlučuje o akademskim pitanjima na osnovu prijedloga koji dolaze od tijela fakulteta ili drugih organizacionih jedinica, kao i drugih tijela Univerziteta.

B.3.2. Uloge i nadležnosti rukovodilaca u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Rukovodioci u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja na Univerzitetu u Banjoj Luci su: prorektor za naučnoistraživački rad i razvoj Univerziteta, rukovodilac Univerzitetskog preduzetničkog centra, direktor Instituta, dekani i prodekani organizacionih jedinica. Djelokrug rada rukovodilaca je definisan Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Univerziteta u Banjoj Luci.

Prorektor za naučnoistraživački rad i razvoj Univerziteta koordinira rad vijeća organizacionih jedinica iz odgovarajuće oblasti, koordinira rad kancelarija sa radnim mjestima

stručnog saradnika sa naučnoistraživački rad i razvoj i za izdavačku djelatnost i druge poslove koje mu odredi rektor. U oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja, prorektor predlaže mjere i strategije za jačanje kapaciteta za istraživanje i razvoj na Univerzitetu u Banjoj Luci, građenje infrastrukture za saradnju između univerziteta i preduzeća te transfera znanja i tehnologije, prenošenje rezultata istraživanja partnerima iz industrije te širenje rezultata istraživanja putem objavljivanja istih u časopisima i na konferencijama na nacionalnom i internacionalnom nivou, vođenje računa o pitanjima prava intelektualne svojine u projektima za istraživanje i razvoj, osnivanje i upravljanje mrežom kancelarija za istraživanje i razvoj na Univerzitetu u Banjoj Luci.

Rukovodilac Univerzitetskog preduzetničkog centra rukovodi radom Univerzitetskog preduzetničkog centra, zatim istraživačkim projektima iz oblasti preduzetništva, organizuje poslove vezane za rad i funkcionisanje preduzetničkog inkubatora, studentske prakse, edukacije iz oblasti preduzetništva, te vodi brigu za racionalno i zakonito korišćenje, finansijskih i materijalnih sredstava.

Formalne nadležnosti i obaveze dekana propisane su Zakonom, Statutom Univerziteta, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Univerziteta i statutima fakulteta. Prema toj regulativi, nadležnosti dekana su: dazastupa i predstavlja fakultet, rukovodi radom fakulteta, odlučuje o korišćenju sredstava fakulteta, predsjedava sjednicama vijeća fakulteta. Kao predsjednik vijeća fakulteta, dekan ima najveći uticaj i na sva akademska, naučna i stručna pitanja na fakultetu. S druge strane, dekan je odgovoran za organizaciju rada na fakultetu, za ekonomično i cjelishodno korišćenje sredstava dodijeljenih od strane Univerziteta, za izvršavanje odluka vijeća fakulteta i organa Univerziteta, itd.

Direktor Instituta ima nadležnost dazastupa i predstavlja Institut, rukovodi radom Instituta, odlučuje o korišćenju sredstava Instituta, predsjedava sjednicama Naučnog vijeća Instituta, predlaže razvojne i finansijske planove Instituta vijeću i mjere za provođenje istih, razvija i ostvaruje saradnju sa ustanovama i institucijama iz djelokruga svog rada, potpisuje ugovore sa odgovarajućim organizacionim jedinicama drugih univerziteta u zemlji i inostranstvu, uz prethodnu saglasnost Senata i Upravnog odbora, kao i svu potrebnu dokumentaciju vezanu za naučnoistraživačke projekte u zemlji i inostranstvu, odlučuje o uključivanju studenata u stručne i istraživačke projekte, te donosi odluke o broju studenata koji se primaju na stručnu praksu.

B.3.3. Uloge i odgovornosti zaposlenih u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Zaposleni na Univerzitetu koji su direktno uključeni u oblast istraživanja, i djelimično inovacija i transfera znanja su: prodekan za naučnoistraživački rad, nastavnici i saradnici, viši stručni saradnik za naučnoistraživački rad i razvoj Univerziteta i stručni saradnik – projekt menadžer. Djelokrug njihovog rada dominantno je definisan Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Univerziteta u Banjoj Luci.

Prodekan za naučnoistraživački rad pomaže dekane u realizaciji naučnoistraživačkog rada, međunarodne saradnje i drugih poslova Univerziteta i fakulteta, te priprema i učestvuje u realizaciji naučnoistraživačkog rada i međunarodne saradnje.

Nastavnici, sem obaveza koji se odnose na nastavni proces, imaju obavezu i organizovanja pojedinačnog i zajedničkog naučnog, odnosno umjetničkog rada sa studentima, objavljivanje naučnih, stručnih, odnosno umjetničkih radova, predlaganje

učestvovanje u radu na naučnoistraživačkim i razvojnim projektima, kao i stalnog stručnog i naučnog, odnosno umjetničkog usavršavanja. Već je navedeno da skoro svi nastavnici, konkurišu za projekte, ugovaraju investicione i revitalizacione elaborate, izvode ekspertize i slično - odnosno na neki način učestvuju u istraživanju.

Saradnici, sem obaveza u nastavnom procesu, imaju obavezu ostvarivanja oblika nastave na studijima za inovaciju znanja, kao i na studijima za ostvarivanje programa stručnog obrazovanja i usavršavanja, te neprekidnog stručnog i naučnog usavršavanja.

Viši stručni saradnik za naučnoistraživački rad i razvoj Univerziteta (zaposlen u Kancelariji za istraživanje i razvoj) obavlja poslove po nalogu prorektora za naučnoistraživački rad i to: praćenje saradnje u oblasti naučnih istraživanja sa univerzitetima i drugim institucijama, tehničke pripreme projekata naučnoistraživačkog rada Univerziteta, vođenje evidencije o naučnim i istraživačko-razvojnim projektima, praćenje razvoja kapaciteta naučnoistraživačkog rada Univerziteta, vođenje analitike i formiranje baze podataka naučnog rada nastavnika i saradnika Univerziteta, kao i pružanje stručne pomoći fakultetima kod podnošenja aplikacija za projekte naučnoistraživačkog rada.

Stručni saradnik – projekt menadžer (zaposlen u Univerzitetskom preduzetničkom centru) obavlja poslove po nalogu rukovodioca Univerzitetskog preduzetničkog centra koji podrazumijevaju: poslove vezane za funkcionisanje preduzetničkog inkubatora, poslove organizacije studentske prakse i edukacije iz oblasti preduzetništva, rad na projektima iz oblasti preduzetništva i druge stručne poslove.

B.4. UNIVERZITET U ZENICI

B.4.1. Uloge i nadležnosti univerzitetskih tijela u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

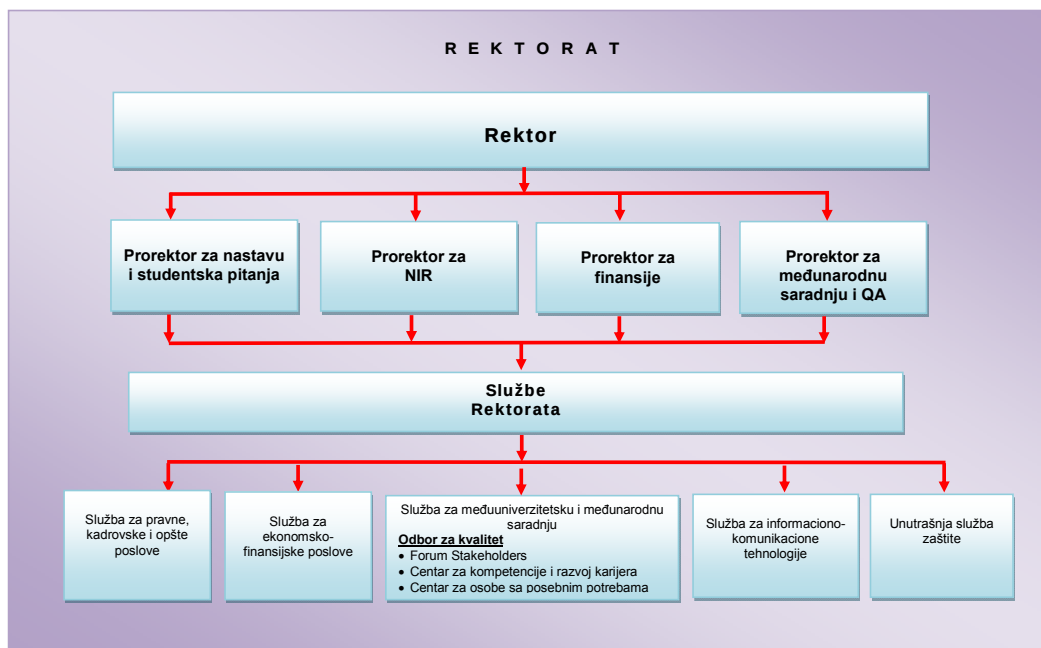
Upravni odbor je najviši organ upravljanja Univerziteta u Zenici. Upravni odbor ima sedam članova i čine ga predstavnici akademskog i neakademskog osoblja, studenata i Osnivača.

Senat je najviše akademsko tijelo, odgovorno za akademska pitanja na Univerzitetu, kojeg čine: rektor, prorektori, dekan, direktori instituta, direktor Studentskog centra, dekan/direktor pridružene članice, ako je to utvrđeno ugovorom o pridruživanju, predstavnik fakulteta izabran od strane naučno-nastavnog vijeća/umjetničko-nastavnog vijeća fakulteta/akademije, i predstavnici studenata sva 3 (tri) ciklusa, u broju koji ne može biti manji od 15% od ukupnog broja članova Senata. Senat ima predsjedavajućeg, koji se bira iz reda članova Senata, s tim da rektor i prorektori ne mogu biti imenovani za predsjedavajućeg.

Rektor je organ rukovođenja Univerziteta. Rektor obavlja poslove utvrđene zakonom i Statutom, zastupa i predstavlja Univerzitet; organizuje i rukovodi radom Univerziteta i odgovoran je za zakonitost rada Univerziteta. Rektor predlaže i dogovara dnevni red sjednica Senata s predsjedavajućim i generalnim sekretarom; nominuje tačke dnevnog reda Senata predložene od strane Kolegija Rektorata i Kolegija Univerziteta; predlaže opšte akte i donosi pojedinačne akte u skladu sa zakonom i Statutom Univerziteta; predlaže Upravnom odboru i Senatu mjere za unapređenje rada Univerziteta; predlaže Upravnom odboru mjere za efikasno i zakonito obavljanje djelatnosti Univerziteta; predlaže Upravnom odboru, Senatu i Osnivaču osnove planova rada i razvoja Univerziteta; predlaže Upravnom odboru unutrašnju organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta; zaključuje ugovor o zasnivanju radnog odnosa zaposlenika Univerziteta; predlaže Senatu Univerziteta imenovanje šefova katedri uz konsultacije s dekanima fakulteta; izvršava odluke Upravnog odbora i drugih organa Univerziteta; odlučuje o korištenju finansijskih sredstava u pojedinačnom iznosu do 50.000,00 KM; odlučuje o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenika iz radnog odnosa; podnosi Upravnom odboru izvještaj o izvršenju finansijskog plana; naredbodavac je za izvršenje finansijskog plana; učestvuje u radu Rektorske konferencije Bosne i Hercegovine; obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom, osnivačkim aktom i Statutom Univerziteta.

Rektoru u njegovom radu pomažu *prorektori* i to:

- a) prorektor za nastavu i studentska pitanja;
- b) prorektor za naučno-istraživački rad;
- c) prorektor za međunarodnu saradnju i osiguranje kvaliteta; i
- d) prorektor za finansije i razvoj Univerziteta.

Slika 3.4.1. Uproštena organizacijska šema Rektorata

Kolegij Rektorata je savjetodavno/operativno tijelo koje pomaže rektoru u njegovom radu, a kojeg čine rektor, prorektori i generalni sekretar.

Rektor, prorektori, dekan/direktori organizacionih jedinica i generalni sekretar Univerziteta, čine **Kolegij Univerziteta u Zenici**, kao savjetodavno tijelo, čiji je zadatak da zajedničkim aktivnostima doprinesu u rješavanju pitanja naučno-nastavne, naučne, nastavne i stručne djelatnosti Univerziteta u Zenici.

B.4.2. Uloge i nadležnosti rukovodilaca u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Naučno-nastavno, odnosno umjetničko-nastavno vijeće, akademsko je tijelo fakulteta/akademije nadležno i odgovorno za akademska pitanja.

Dekan je organ rukovođenja fakultetom/akademijom. Dekan obavlja poslove utvrđene zakonom, Statutom UNZE i drugim opštim aktima, organizuje i rukovodi radom fakulteta/akademije; zastupa i predstavlja fakultet/akademiju u okviru registrovane djelatnosti i po ovlaštenju rektora; predlaže i dogovara dnevni red sjednica NNV/UNV-a s predsjedavajućim; predlaže rektoru unutrašnju organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta fakulteta; predlaže planove rada i razvoja fakulteta i godišnji program rada fakulteta; predlaže Senatu Univerziteta promjenu i proširivanje djelatnosti fakulteta. Dekan koordinira rad matičnih i nematičnih katedri koje učestvuju u nastavno-naučnom procesu fakulteta; **organizuje naučno-nastavni i naučno-istraživački rad na fakultetu i predlaže mjere za njihovo poboljšanje**; odlučuje u prvom stepenu o pojedinačnim pravima zaposlenika iz radnog odnosa na fakultetu, u skladu sa Statutom i opštim aktima; predlaže koeficijent kvaliteta za obračun plaće zaposlenika organizacione jedinice; predlaže korištenje vlastitih sredstava organizacione jedinice u skladu s zakonskim propisima; vrši kompetencije

Izveštaj o ulogama i nadležnostima u transferu znanja, istraživanju i inovacijama na univerzitetima

naredbodavca za izvršenje finansijskog plana koji se odnosi na vlastiti prihod fakulteta, u skladu sa Statutom; predlaže NNV/UNV-u fakulteta imenovanje i razrješenje dužnosti prodekana i šefova odsjeka/studijskih programa; podnosi izvještaj o svom radu i radu fakulteta, najmanje jednom godišnje, NNV/UNV-u i rektoru Univerziteta te provodi odluke, zaključke i druge akte nadležnih organa, u skladu sa zakonom, Statutom i drugim opštim aktima; te obavlja i druge poslove utvrđene zakonom, Statutom i drugim opštim aktima.

Dekanu u njegovom radu pomažu *prodekan za nastavu i studentska pitanja* i **prodekan za naučno-istraživački**, odnosno **umjetničko-istraživački rad** na akademiji. *Prodekan za naučno-istraživački*, odnosno *umjetničko-istraživački rad* na fakultetu/akademiji, obavlja slijedeće poslove: pomaže dekanu u njegovom radu; ostvaruje potrebnu/optimalnu saradnju s prorektorom za naučno-istraživački rad Univerziteta, te drugim organizacionim i podorganizacionim jedinicama; kreira strategiju razvoja naučno-istraživačkog/umjetničko-istraživačkog rada na fakultetu i rukovodi njenom provedbom, vodeći pritom računa o njenoj harmonizaciji sa strategijom na nivou Univerziteta; prati postojeće stanje i preduzima aktivnosti na poboljšanju opremljenosti fakulteta, kao što su laboratorije, biblioteke, referalni centri, klinike, zavodi, scene, te drugi objekti i oprema u funkciji naučno-istraživačkog/umjetničko-istraživačkog rada na fakultetu/akademiji; doprinosi obezbjeđenju uslova za bavljenje naučno-istraživačkim/umjetničko-istraživačkim radom na fakultetu/akademiji i predlaže mjere za njegovo unapređenje; prati i koordinira realizaciju istraživačko-razvojnih projekata; prati i informiše akademsko osoblje o naučno-istraživačkim/umjetničko-istraživačkim aktuelnim projektima; preduzima mjere za usavršavanje nastavnika i saradnika u cilju sticanja novih i produbljivanju stečenih znanja putem postdoktorskih studija i drugih oblika usavršavanja; omogućava stvaranje uslova za stimulisanje mladih istraživača u cilju sticanja naučnog stepena doktora nauka, odnosno magistra; njeguje stvaralački rad na fakultetu, u cilju sticanja novih i korištenja postojećih znanja za nove primjene u svim oblicima ljudskog djelovanja; najmanje jednom godišnje podnosi izvještaj o svom radu NNV/UNV-u i dekanu; te obavlja i druge poslove po nalogu dekana.

Direktor instituta je organ rukovođenja institutom. Direktora Instituta bira NV, tajnim glasanjem, nakon provedene procedure javnog konkursa. Direktor instituta obavlja poslove utvrđene zakonom, Statutom i drugim opštim aktima, organizuje i rukovodi radom instituta; predstavlja institut i odgovoran je za njegov rad; zastupa institut u okviru registrovane djelatnosti i po ovlaštenju rektora; predlaže i dogovara dnevni red sjednica NV-a s predsjedavajućim; predlaže rektoru mjere za efikasno i zakonito obavljanje djelatnosti, te unutrašnju organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta instituta; predlaže rektoru osnove poslovne politike, program rada i plan razvoja, uz preduzimanje odgovarajućih mjera za njihovo sprovođenje; predlaže Senatu Univerziteta promjenu i proširivanje djelatnosti instituta; organizuje naučno-istraživački i stručni rad na institutu i predlaže mjere za njegovo poboljšanje; predlaže rektoru zasnivanje i prestanak radnog odnosa zaposlenika instituta; predlaže koeficijente kvaliteta za obračun plaće zaposlenika; predlaže mjere i, uz prethodnu saglasnost rektora Univerziteta, odlučuje o stručnom obrazovanju i usavršavanju zaposlenika instituta; odlučuje o upućivanju zaposlenika na službeni put u zemlji i inostranstvu, uz prethodnu saglasnost rektora; predlaže rektoru cjenovnik usluga instituta za treća lica; imenuje predstavnike instituta u druge organizacije i institucije, uz saglasnost rektora; preduzima mjere u oblasti zaštite na radu, zaštite na unapređenju životne okoline; podnosi rektoru godišnji izvještaj o svom radu, te radu i poslovanju Instituta. Direktor instituta donosi prvostepene odluke o pojedinačnim pravima zaposlenika iz radnog odnosa u institutu, u skladu sa Statutom i opštim aktima; izvršava odluke Senata, Upravnog odbora i rektora; predlaže korištenje vlastitih sredstava Instituta, u skladu s zakonskim propisima;

raspolaze finansijskim sredstvima instituta u pojedinačnom iznosu do 8.000,00 KM; obavlja druge poslove, utvrđene zakonom, Statutom i drugim opštim aktima.

Direktor centra obavlja poslove vođenja centara koji mogu imati pod-organizacijsku formu cijelog UNZE ili formu unutar pojedinačnih fakulteta (npr. Centar za inovativnost i preduzetništvo UNZE ili pak ODL Centar MF UNZE). Kao i direktor instituta obavlja sličan djelokrug poslova uz naznaku da centri nemaju stalno zaposleno osoblje i da sve svoje aktivnosti obavljaju na bazi projektnog pristupa.

B.4.3. Uloge i nadležnosti zaposlenih u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Nastavnu, naučnu i umjetničku djelatnost, na Univerzitetu u Zenici obavlja akademsko, te naučno i istraživačko osoblje. Akademsko osoblje u svom radu, djelovanju i ponašanju, u okviru zakona, uživa slobodu da ispituje i testira stečeno znanje, nudi nove ideje, uz istovremeno pridržavanje (poštivanje) etičkih načela, načela naučne istine i kritike. Institut, kao naučno-istraživačka jedinica, vrši izbor u naučna i istraživačka zvanja, na način, pod uslovima i po postupku, utvrđenom Zakonom o naučno-istraživačkoj djelatnosti ZDK.

Univerzitet dodjeljuje naučno-nastavna i umjetničko-nastavna zvanja i to: *redovni profesor, vanredni profesor, docent, lektor, viši asistent i asistent*. Akademsko zvanja, se razvrstavaju u nastavnička i saradnička zvanja. Nastavnička zvanja su *redovni profesor, vanredni profesor, docent i lektor*, a *viši asistent i asistent* su saradnička zvanja.

Univerzitet u Zenici može, i bez zaključivanja ugovora o radu, putem javnog konkursa, izabrati u sva akademska zvanja lica iz naučno-istraživačkog, privrednog i drugog okruženja i to najmanje jednu četvrtinu od potrebnog broja akademskog osoblja, radi realizacije naučno-nastavnog procesa. UNZE bez raspisivanja javnog konkursa i bez zasnivanja radnog odnosa, može angažovati izabrane nastavnike i saradnike drugih univerziteta iz okruženja, kao i druge istaknute stručnjake iz prakse za izvođenje pojedinih oblika nastavnog procesa. Angažovana lica, iz prethodnog stava, koja nemaju izbor u nastavničko, odnosno saradničko zvanje, mogu se angažovati u nastavi maksimalno na 30% utvrđene nastavne norme nastavnog predmeta na koji su angažovani. UNZE može pozvati uglednog inostranog nastavnika da, u svojstvu **gostujućeg profesora**, određeni period učestvuje u izvođenju nastave. U izvođenju vježbi, u nastavi prvog i drugog ciklusa studija, mogu učestvovati i student doktorskog studija, u obimu od najviše polovine utvrđenog opterećenja saradnika. Prava i obaveze lica angažovanih u izvođenju naučno-nastavnog i umjetničko-nastavnog, te nastavnog procesa na UNZE, u smislu prethodnih stavova, bliže se uređuju ugovorom o angažovanju u izvođenju nastave, u skladu s opštim aktima Univerziteta.

Naučnik je lice izabrano u naučno zvanje, pod uslovima i po postupku utvrđenom Zakonom o naučno-istraživačkoj djelatnosti, kao i lice izabrano u zvanje docenta, vanrednog profesora i redovnog profesora, pod uslovima i po postupku utvrđenom Zakonom o visokom obrazovanju. **Istraživač** je lice izabrano u istraživačko zvanje, pod uslovima i na način utvrđen Zakonom o naučno-istraživačkoj djelatnosti.

Naučna zvanja u koja se biraju nastavnici, saradnici i drugi na UNZE su: **naučni saradnik, viši naučni saradnik i naučni savjetnik**. Istraživačka zvanja su: **stručni saradnik, asistent, viši asistent i istraživač-saradnik**.

B.5. UNIVERZITET CRNE GORE

B.5.1. Uloge i nadležnosti univerzitetskih tijela u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Upravni odbor u ostvarivanju funkcije upravljanja, ima sledeće uloge i nadležnosti u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja:

- 1) utvrđuje naučno-istraživačku, obrazovnu, umjetničku i razvojno-investicionu politiku Univerziteta, na predlog Senata i rektora;
- 2) donosi Statut Univerziteta i druge opšte akte;
- 3) razmatra i utvrđuje budžet Univerziteta;
- 4) donosi finansijski plan Univerziteta, na predlog rektora, i vrši nadzor nad njegovom realizacijom;
- 5) usvaja godišnji finansijski izvještaj Univerziteta;
- 6) donosi pravilnik o raspodjeli sredstava Univerziteta;
- 7) planira sredstva iz budžeta Crne Gore i obezbeđuje iz drugih izvora;
- 8) donosi odluku o osnivanju drugih pravnih lica u obrazovne i istraživačke svrhe, kao i posebnih profitabilnih organizacionih oblika, uz saglasnost Vlade;
- 9) odlučuje o raspolaganju imovinskim pravima Univerziteta;
- 10) donosi odluku o investiranju sredstava u obrazovne ili istraživačke svrhe, uz saglasnost Vlade;
- 11) daje prethodnu saglasnost rektoru za raspolaganje sredstvima, kao i rukovodiocima organizacionih jedinica, u skladu sa statutom;
- 12) daje uputstva i smjernice za realizaciju finansijskog poslovanja Univerziteta i organizacionih jedinica;
- 13) omogućava sprovođenje finansijske kontrole, u skladu sa zakonom i statutom;
- 14) utvrđuje visinu školarine, uz saglasnost ministarstva nadležnog za prosvjetu, i drugih naknada koje plaćaju studenti;
- 15) utvrđuje upisnu politiku i raspisuje konkurs za upis na studije, u skladu sa zakonom;
- 16) rješava po žalbi na odluku Senata o isključenju studenta;
- 17) utvrđuje organizacionu strukturu i sistematizaciju Univerziteta, na predlog rektora;
- 18) bira i razrješava rektora i generalnog sekretara Univerziteta, dekane i direktore organizacionih jedinica Univerziteta i imenuje i razrješava prorektore Univerziteta;
- 19) imenuje organe upravljanja, odnosno predstavnike u organima upravljanja organizacije čiji je osnivač Univerzitet i obavlja druge poslove u vezi sa osnivačkim pravima, u skladu sa zakonom i statutom;
- 20) odlučuje o uvođenju i ukidanju studijskih programa, uz prethodno mišljenje Senata i rektora u skladu sa zakonom;
- 21) donosi akt kojim se bliže uređuje izgled, sadržina i upotreba univerzitetskih obilježja, pečata i zastave Univerziteta;
- 22) utvrđuje visinu naknade za rad organa i radnih tijela Univerziteta, koje obrazuju organi Univerziteta;
- 23) stara se o zaštiti životnog standarda zaposlenih i studenata na Univerzitetu;
- 24) odlučuje o drugim pitanjima u okviru svojih nadležnosti određenih zakonom, statutom i drugim aktima Univerziteta.

Senat kao stručni organ na Univerzitetu ima sledeće uloge i nadležnosti u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja:

- 1) odlučuje o pitanjima nastavne, naučne, umjetničke i stručne djelatnosti Univerziteta;
- 2) razmatra strategiju razvoja akademskih aktivnosti Univerziteta, uključujući i osnivanje novih, dijeljenje, spajanje ili ukidanje postojećih studijskih programa i organizacionih

- jedinica Univerziteta i daje mišljenje o tim pitanjima rektoru i Upravnom odboru Univerziteta;
- 3) utvrđuje studijske programe (strukturu, sadržinu, predmete, kurseve);
 - 4) vrši periodično evaluaciju studijskih programa u cilju osiguranja kvaliteta, radi usklađivanja s novim naučnim saznanjima;
 - 5) donosi Akademski kalendar;
 - 6) utvrđuje ispitni termin za dodatni ispitni rok;
 - 7) utvrđuje broj semestara za realizaciju nastave u studijskoj godini;
 - 8) usvaja organizaciju nastave na svim nivoima studija, uključujući i nastavu koja se organizuje kao učenje na daljinu;
 - 9) vrši izbor u akademska i naučna zvanja;
 - 10) imenuje komisije za izbor u akademska i naučna zvanja;
 - 11) donosi odluku o univerzitetskom registru domaćih i međunarodnih časopisa, i zbornika radova sa naučnih skupova, koji su referentni za izbor u akademska i naučna zvanja;
 - 12) određuje matičnost organizacione jedinice;
 - 13) predlaže Upravnom odboru donošenje odluke o organizovanju studija u saradnji sa domaćom ili stranom ustanovom visokog obrazovanja (program duplih ili zajedničkih diploma);
 - 14) donosi odluke u proceduri sticanja akademskog naziva doktora nauka;
 - 15) daje mišljenje u postupku izbora rektora;
 - 16) stara se o realizaciji programa cjeloživotnog učenja;
 - 17) predlaže broj studenata za upis na studijske programe Univerziteta;
 - 18) obezbjeđuje primjenu akademskih standarda i donosi opšti akt kojim se utvrđuju pravila studiranja;
 - 19) utvrđuje i sprovodi postupke ocjene kvaliteta nastave i analizira rezultate prolaznosti studenata i utvrđuje mjere za unapređenje naučno-nastavnog procesa;
 - 20) utvrđuje kriterijume za izjednačavanje obrazovanja i programa stečenog po ranijim propisima sa obrazovanjem koje se stiče u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju;
 - 21) uređuje postupak i uslove dodjeljivanja zvanja profesor emeritus i dodjeljuje to zvanje;
 - 22) sprovodi postupak za dodjeljivanje počasnih titula i drugih priznanja i nagrada;
 - 23) donosi Etički kodeks;
 - 24) odlučuje o isključenju studenta sa Univerziteta;
 - 25) uređuje postupak utvrđivanja plagijata, u skladu sa posebnim zakonom;
 - 26) razmatra strategiju zaštite intelektualne svojine Univerziteta i njenog korišćenja;
 - 27) daje mišljenja i predloge o svim drugim pitanjima na zahtjev rektora ili Upravnog odbora Univerziteta;
 - 28) donosi Poslovnik o svom radu i opšta akta iz svoje nadležnosti;
 - 29) obavlja i druge poslove propisane zakonom, statutom ili drugim propisom.

Rektor u okviru svojih ovlašćenja u rukovođenju Univerzitetom ima sledeće uloge i nadležnosti u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja:

- 1) organizuje i rukovodi radom i poslovanjem Univerziteta;
- 2) izvršava odluke Upravnog odbora i Senata;
- 3) predlaže poslovnu politiku i mjere za njeno sprovođenje;
- 4) podnosi predloge Upravnom odboru koji se odnose na obrazovanje i misiju Univerziteta, pri čemu je dužan da uzme u obzir preporuke i mišljenje Senata;
- 5) priprema godišnje i druge finansijske izvještaje koje razmatra Upravni odbor;
- 6) predlaže Upravnom odboru finansijski plan Univerziteta;
- 7) naredbodavac je za izvršenje finansijskog plana Univerziteta;
- 8) zaključuje ugovore u ime Univerziteta;

- 9) preduzima sve pravne radnje u ime i za račun Univerziteta u granicama utvrđenim zakonom i statutom;
- 10) obustavlja od izvršenja akte organa rukovođenja organizacionih jedinica, ukoliko su u suprotnosti sa zakonom i statutom, i pokreće postupak za ocjenu zakonitosti;
- 11) predlaže imenovanje prorektora;
- 12) imenuje prodekane odnosno zamjenike direktora;
- 13) daje mišljenje u postupku izbora dekana odnosno direktora;
- 14) obavlja promociju doktora nauka, počasnih doktora, profesora emeritusa i dodjeljuje nagrade i priznanja Univerziteta;
- 15) potpisuje diplome koje izdaje Univerzitet;
- 16) potpisuje ugovore o studiranju;
- 17) donosi opšte i pojedinačne akte u skladu sa statutom;
- 18) predsjedava Rektorskim kolegijumom i Proširenim rektorskim kolegijumom;
- 19) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom i statutom.

B.5.2. Uloge i nadležnosti rukovodilaca u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Pored rektora i prorektora za naučno istraživački rad rukovodioci u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja na Univerzitetu Crne Gore su dekani fakulteta i prodekani za naučno istraživački rad, direktori instituta i rukovodioci centara.

Dekan fakulteta odnosno **direktor** instituta:

- 1) zastupa i predstavlja organizacionu jedinicu, u skladu sa zakonom i statutom;
- 2) organizuje i rukovodi radom organizacione jedinice;
- 3) odgovoran je za zakonitost rada organizacione jedinice;
- 4) obezbjeđuje namjensko, efikasno, ekonomično i cjelishodno korišćenje sredstava sa podračuna organizacione jedinice, u skladu sa finansijskim planom;
- 5) raspolaže finansijskim sredstvima organizacione jedinice u pojedinačnim iznosima u skladu sa statutom;
- 6) izvršava odluke Vijeća i organa Univerziteta;
- 7) donosi akte u skladu sa statutom i drugim opštim aktima Univerziteta;
- 8) predsjedava sjednicama Vijeća;
- 9) upoznaje Vijeće o finansijskom poslovanju organizacione jedinice;
- 10) daje mišljenje u postupku utvrđivanja sistematizacije radnih mjesta na organizacionoj jedinici;
- 11) predlaže planove rada i razvoja organizacione jedinice i godišnji program rada;
- 12) predlaže imenovanje i razrješenje prodekana odnosno zamjenika direktora i rukovodilaca studijskih programa na organizacionoj jedinici;
- 13) razvija i ostvaruje saradnju sa institucijama iz djelokruga svoga rada, u skladu sa statutom;
- 14) obavlja i druge poslove propisane statutom ili drugim opštim aktom ili za koje je ovlašten od strane Upravnog odbora ili rektora.

Dekanim i direktorima institute u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja na organizacionim jedinicama Univerziteta Crne Gore pomažu prodekani i zamjenici direktora za naučno istraživački rad.

Rukovodilac centra kao podorganizacione jedinice na Univerzitetu Crne Gore obavlja poslove vođenja centra koji mogu imati pod-organizacijsku formu cijelog Univerziteta ili formu unutar pojedinačnih fakulteta i instituta. Centri nemaju stalno zaposleno osoblje i sve svoje aktivnosti obavljaju na bazi projektnog pristupa.

B.5.3. Uloge i nadležnosti zaposlenih u oblasti istraživanja, inovacija i transfera znanja

Naučnoistraživačku djelatnost obavljaju lica koja imaju akademska i saradnička zvanja na Univerzitetu, kao i lica sa istraživačkim zvanjem i lica sa naučnim zvanjem, u skladu sa zakonom.

Akademsko osoblje Univerziteta su lica sa akademskim zvanjem i saradnici u nastavi koji neposredno realizuju studijski program.

Akademska zvanja su:

- a. redovni profesor,
- b. vanredni profesor,
- c. docent,
- d. profesor i predavač visoke škole.

Istraživačka zvanja su:

- istraživač i
- viši istraživač.

U zvanje istraživača može biti izabrano lice koje ima najmanje visoku školsku spremu i radi na istraživačkim poslovima. U zvanje viši istraživač može biti izabrano lice koje ima akademski naziv magistra nauka i objavljene naučne radove.

Naučna zvanja su:

- naučni saradnik,
- viši naučni saradnik i
- naučni savjetnik.

U naučno zvanje može biti izabrano lice koje ima doktorat nauka. Izbor u naučno zvanje vrši se na period od pet godina, izuzev za naučnog savjetnika, koji se bira na neodređeno vrijeme. Izbor u više naučno zvanje vrši se nakon isteka vremena izbora u niže zvanje.

Naučnoistraživačku djelatnost može obavljati i lice koje ima visoku školsku spremu, magistraturu i doktorat nauka a koje nije birano u istraživačko ili naučno zvanje, a ima reference po osnovu objavljenih naučnih radova koje mu omogućavaju obavljanje naučnoistraživačke djelatnosti.